

En kommun fri från våld

Många små steg
tillsammans gör skillnad

Denna skrift är producerad av MÄN på uppdrag av Västerås stad.

Finansiering:
Sveriges kommuner och landsting

Projektledare och redaktör:
Åsa Carlman, MÄN.

Intervjuer har gjorts av:
Malin Haawind

Några intervjuer har gjorts av:
Åsa Carlman

Foto:
Malin Haawind, om inte annat anges

Omslagsfoto:
Unsplash

Formgivning:
Malin Trotzig. Skriften är gjort enligt MÄN:s grafiska profil.

Tryckeri:
Hylte tryck AB

Distribution:
MÄN genom www.mfj.se.

Den här skriften handlar om det våldsförebyggande arbetet i fem kommuner. De deltar alla i En kommun fri från våld, ett treårigt Arvsfondsprojekt där kommunerna och organisationen MÄN tillsammans utvecklar en modell för ett långsiktigt våldsförebyggande arbete med barn och unga i ett helt närsamhälle. Vår vision är att våldet minskar och att modellen på lång sikt bidrar till ett jämställt samhälle utan våld.

Om oss som medverkar:

Borås Stad

En kommun i Västra Götalands län med 108 000 invånare. Kommunfullmäktige beslöt 2013 att inrätta en social investeringsfond i staden. Pengarna i fonden ska användas till förebyggande sociala projekt för att identifiera riskgrupper och riskfaktorer. Pengar tillförs fonden genom att kommunfullmäktige öronmärker pengar i årsredovisningen.

Gävle kommun

En kommun i Gävleborgs län med 100 000 invånare. Kommunen har bland annat varit en förebild i arbetet med genuspedagogik i förskolan. I slutet på 90-talet startade de det som brukar kallas ”Sveriges första jämställdhetsförskola” genom arbetet på avdelningarna Tittmyran och Björntomten. Genom ”Gävlemodellen” driver kommunen även ett aktivt arbete mot mobbing.

Upplands Väsby

Upplands Väsby kommun har 43 600 invånare och ligger i Stockholms län. Kommunen verkar för ett socialt hållbart samhälle där trygghet samt goda uppväxt- och levnadsförhållanden för alla ger förutsättningar för en god hälsa och ett gott liv.

Västerås Stad

En kommun i Västmanlands län med 145 000 invånare. Kommunen utsågs 2011 till årets förebyggande kommun med motiveringen att de ”skapar förutsättningar för långsiktigt arbete samt utvärderar sina aktiviteter.”

Älvsjö Stadsdelsförvaltning

En av Stockholm Stads 14 stadsdelar med 27 500 invånare. Älvsjö ligger i Stockholms län. Stadsdelen har samverkan kring förebyggande arbete genom ROS-gruppen – rektorer, stadsdelsförvaltning och närpolis. De arbetar även aktivt med att skapa dialog och nätverk med tonårsföräldrar genom satsningen Samverket.

MÄN

En ideell, feministisk organisation som verkar för jämställdhet och mot mäns våld. Vi vill bryta kopplingen mellan manlighet och våld och förändra negativa normer kring maskulinitet. MÄN är experter på frågor kring maskulinitet, våld och våldsförebyggande arbete. Vår vision är en jämställd värld utan våld.

Innehåll

En kommun fri från våld		Norrbyhuset:	
– många små steg tillsammans gör skillnad	4	Vi vill skapa en helt ny stämning	36
Steg ett: Forma ett lämpligt team	7	Borås vill involvera pappor	37
Hur kommer vi igång?	7	Mentorer i våldsprevention (MVP)	38
Alla ska med på tåget	9	”Vi gör verklighet av likabehandlingsarbetet”	38
Hitta finansiering:		MVP i klassrummet	39
”En vinst som inte kan räknas i pengar”	9	Unga inspireras av MVP	41
Eldsälarna som gör vision till verklighet	12	Elin har modet att säga ifrån	42
Ökad kunskap minskar motståndet	13	Inte ett ensamjobb för skolan	43
Börja där engagemanget finns!	14	Skolan behöver vara navet i det förebyggande arbetet	44
Steg två: Beskriv våld som problem	17		
”Våld är mer än sparkar och slag”	17	Steg fem: Sprid, dela och implementera	47
Kartläggningar synliggör våldet	18	Länsstyrelsen sprider lärdomar	47
Kommunerna kopplar våldet till andra frågor:		Västerås startar med pilotområden	48
”Allt hänger ihop!”	20	Kampanj uppmanar till åskådaringripanden	49
”Vi måste börja sätta prislappar på våldet”	20	MÄN sprider lärdomar	50
Problemet behöver synliggöras		Framgångsrikt arbete är smittsamt!	52
– det är det första steget för att komma till rätta med våldet.	22	Vill ni veta mer?	54
Steg tre: Identifiera en förändringsidé	25		
”Det är viktigt att ungas röster hörs i kommunen”	25		
Så förändrar vi – tre idéer!	26		
”Maskulinitetsnormen måste förändras!”	27		
På Viksängs fritidsgård bryter man skojbråk	28		
Samtalsstöd utmanar mansnormerna	30		
Steg fyra: Utveckla det som fungerar	33		
Västerås råd till andra:			
Bygg vidare på det som finns!	33		
Tre inspirerande verksamheter i Västerås	33		
Gävle utmanar genusnormer i förskolan	35		
Våga fråga om våld	36		

En kommun fri från våld

Många små steg tillsammans gör skillnad

Är det möjligt att uppnå ett samhälle utan våld, där alla känner sig trygga och säkra? Ja, det finns faktiskt metoder och modeller som fungerar för att stoppa och minska våldet. Men då krävs det att vi arbetar tillsammans. Vi behöver ha med många perspektiv. Det handlar till exempel om att utmana våldsamma manlighetsnormer, främja jämställdhet, och få alla att förstå hur vi kan bidra genom att säga ifrån när vi ser våld och kränkningar. Vi behöver samla aktörer och samarbeta på alla nivåer.

Låter det svårt, eller rentav omöjligt? Det är det inte. Sedan 2015 har vi – sex kommuner – arbetat med att förebygga och stoppa våld. Nu vill vi visa andra kommuner vad vi gjort, och att det fungerar. Med den här skriften hoppas vi att fler kommuner i Sverige ska känna sig inspirerade till att ta ett helhetsgrepp kring att förebygga och stoppa våld.

Medverkande

Borås, Gävle, Ronneby*, Upplands Väsby, Västerås och Älvsjö samarbetar med organisationen MÄN för att stoppa våld och kränkningar. Insatserna finansieras dels av Allmänna Arvsfonden, dels av sociala investeringsmedel och från kommunernas ordinarie budget. Vi har samlat aktörer, personal och ledare, som tror på att en förändring är möjlig och som vill arbeta tillsammans mot samma mål. Vi vill dela med oss av den kraft vi har kunnat hämta i att arbeta tillsammans, hur vi stöttat varandra och utbytt erfarenheter.

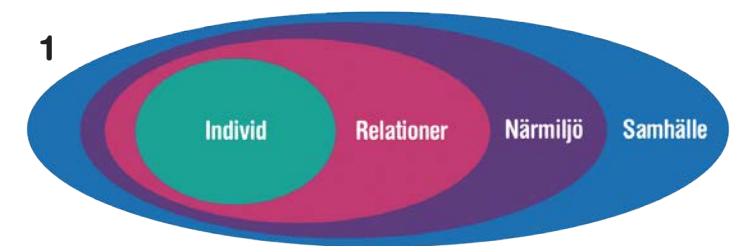
Förebygg våld i fem steg

Vårt arbete bygger på fem pedagogiska steg som hjälper er att lägga upp arbetet konkret och systematiskt. Den här skriften är uppbyggd utifrån samma steg. I praktiken behöver vi dock röra oss mellan stegen. Det är också viktigt att arbeta i team, så att inte allt står och faller med enstaka eldsjälar. Flera kommuner har erfarenheter av att arbetet riskerar att gå i stå eller ta en annan riktning när nyckelpersoner slutar. Vi måste bygga hållbara team och arbeta tillsammans.

Skolan i centrum

Vi förebygger våld tillsammans med barn och unga. Alla barn vistas i skolan och därför är skolan navet i arbetet. Där har vi framför allt jobbat med programmet MVP, mentorer i våldsprevention, på utvalda högstadie- och gymnasieskolor. Men vi har också byggt nätverk på andra ställen där unga vistas, som

*Ronneby ingår i samarbetet men medverkar inte i denna skrift.

fritidsgårdar och idrottsföreningar. Unga deltar också aktivt i utvecklingsarbetet, till exempel genom att de deltar i ledarskapsutbildningar och genomför aktiviteter för andra unga.

Inget att vänta på – en handbok

Blir du inspirerad av den här skriften och vill komma igång? I handboken *Inget att vänta på** kan du läsa mer om de fem stegen. Handboken är ett viktigt verktyg när ni vill starta ett våldsförebyggande arbete i er kommun eller stad. Den här skriften är ett komplement till handboken, med inspiration och konkreta exempel.

Modell för att förebygga våld (1)

Vi jobbar med en helhetsmodell som kallas den socioekologiska modellen. Den ringar in både risker på olika nivåer, och vad vi kan göra för att förebygga dem. Framförallt visar den att vi behöver jobba med ett helhetsgrepp mot våld på alla nivåer i samhället. Läs mer om modellen i *Inget att vänta på*.

Individ (2)

Vi behöver ta hänsyn till varje människas egen historia och förutsättningar. Emotionella svårigheter, utsatthet för våld i unga år, skadlig användning av alkohol och acceptans av våld är några riskfaktorer för att både bli våldsoffer och våldsutövare.

Relationer (3)

Vi behöver jobba med kamratgrupper, partnerrelationer och familjer. En individs nära relationer kan både vara ett skydd mot eller en risk för att utsättas för våld, beroende på hur människor i relationen beter sig. Till exempel vilka ens vänner är och vad de uppmuntrar.

Närmiljö (4)

Vi behöver skapa förändring på våra arbetsplatser, i våra idrottsföreningar och i våra bostadsområden. Om det finns en kultur av att inte säga ifrån när det sker ett övergrepp eller en kränkning, innebär det en ökad risk för våld.

Samhälle (5)

Vi behöver jobba med förändringar på samhällsnivå. Det kan till exempel handla om lagstiftning, policies, ekonomi och samhällsnormer. Till exempel ökar traditionella genusnormer risken för våld. Därför är det viktigt att vi har med oss genusperspektivet i allt vi gör.

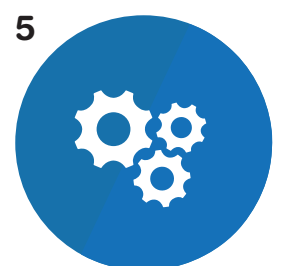
INDIVID

RELATIONER

NÄRMILJÖ

SAMHÄLLE

* *Inget att vänta på* – handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga.

Myndigheten för ungdoms och civilsamhälles frågor. 2014.

Steg ett: Forma ett lämpligt team

Under 2014 kom MÄN i kontakt med flera kommuner som ville satsa på våldsförebyggande arbete. Det var kommuner som själva hade byggt upp kunskap genom utbildningar, rapporter och eget praktiskt arbete. Det fanns många eldsjälar på plats – den första stora utmaningen för dem var att hitta former och strukturer för att kunna ta ett helhetsgrepp om arbetet. Under första året anordnades hundratals möten för att inspirera verksamheter att se sin egen del i visionen om en kommun fri från våld.

Hur kommer vi igång?

För att komma igång med ett våldsförebyggande arbete behöver vi samla många aktörer i kommunen. Borås och Upplands Väsby är två kommuner som arbetat hårt och länge för att förankra och mobilisera.

– Man måste se kommunen som en helhet och samordna de olika insatser som görs. För att det ska vara möjligt är det viktigt att det finns tjänster på kommunövergripande nivå som har ett strategiskt ansvar för att driva utvecklingen av det våldsförebyggande arbetet. Samtidigt är det lika viktigt med lokal förankring och ägande nära verksamheten. För ett effektivt våldsförebyggande arbete behöver de som leder utvecklingen självklart också ha kunskap om genus och jämställdhet, säger Lina Lundborg, tidigare verksamhetsutvecklare i Borås stad.

Något som Lina Lundborg menar hade betydelse för att Borås Stad kunde initiera ett långsiktigt våldsförebyggande arbete var att det i kommunen redan fanns tjänster kopplade till jämställdhet – dels hennes egen tjänst som verksamhetsutvecklare och dels en jämställdhetsstrateg. De som arbetade med uppdragen sökte gemensamma lösningar på jämställdhetsutmaningar i kommunen.

– Vi började i den breda idén om hållbar jämställdhet, och inom detta ryms det våldsförebyggande arbetet. Men ska vi komma någonstans måste vi se tidiga insatser som sociala investeringar och vi måste våga ta stora strategiska grepp om sociala utmaningar, säger Lina Lundborg.

Hon får medhåll av Elina Edin, familjefridssamordnare i Upplands Väsby.

– Ett våldspreventivt arbete är en investering för kommunen eftersom tidiga förebyggande insatser kan minska kostnaderna för våldets konsekvenser på sikt.

”För ett effektivt våldsförebyggande arbete behöver de som leder utvecklingen självklart också ha kunskap om genus och jämställdhet.”

Caroline Ankarström, preventionssamordnare, Sofia Gullberg, jämställdhetssamordnare, Kicki Rosenquist, familjebehandlare samt Elina Edin, familjefridssamordnare i Upplands Väsby.

Hon har arbetat hårt under lång tid med att lyfta frågan på möten och i olika nätverk, gång på gång.

– Jag reviderade också in ”våldspreventivt arbete” som ett delmål i den övergripande handlingsplanen för våld i nära relationer. Till exempel har jag skrivit in att social- och äldre- och barnnämnden ska arbeta våldsförebyggande på flera olika arenor i Upplands Väsby. För att få bästa effekt av arbetet bör det göras tillsammans med kommunens ungdomar och arbetet bör utvärderas var tredje år, säger Elina Edin.

Det är också viktigt att lyfta och koppla in de personer och verksamheter i lokalsamhället som kan vara med och leda utvecklingen vidare i vardagen. I Borås arbetade man strategiskt med detta.

– Vi hade möten med boende i olika lokala forum för att få med deras bild av området, och samtidigt passade vi på att berätta om En kommun fri från våld. Vi ville hitta centrala personer, sådana som kunde vara normbärare i lokalsamhället. Och några av dem har sedan gått MVP* eller blivit pappa-gruppsledare, säger Lina Lundborg.

– Om en sådan här satsning ska leva och bli något på allvar så är det viktigt att vi stärker de lokala förutsättningarna för ett våldsförebyggande arbete, säger hon.

*Se sidan 38

Alla ska med på tåget

Jämställdhet, folkhälsa, våld i nära relationer, skola och fritidsverksamheter. Våldsförebyggande arbete rör många områden inom kommunen. Därför behöver vi börja med att bygga team med personer från olika delar av verksamheten. Alla sex kommuner har haft helt olika ingångar till det gemensamma arbetet för en kommun fri från våld.

– Det finns en svårighet i att när frågan ägs av alla så tar ingen ansvar. Man måste få alla med på tåget, säger Kicki Rosenquist.

Hon är familjebehandlare i Upplands Väsby, där hon och tre andra tjänstemän möts och jobbar ihop i En kommun fri från våld. Det är också tre skolor och en kvinnojour som jobbar med projektet. Kicki Rosenquist tycker att det finns en styrka i att jobba mer över stuprören än vanligt.

– Det är viktigt att ha i åtanke att ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Det finns ju så många ytor och verksamheter som berörs och kan ha nytta av våldsförebyggande arbete. Jag tänker på allt från idrottsklubbar till demensboenden. Vi vill ta in föräldrar i arbetet och jobba med att medvetandegöra frågan på alla plan.

– Att vi fyra möts och jobbar i det här projektet gör ju också att vi får större insyn i varandras arbeten, säger Elina Edin, familjefridssamordnare i kommunen.

Caroline Ankarström, preventionssamordnare, tycker att det är en styrka att alla har så olika tjänster och olika nätverk.

– Alla bidrar med olika infallsvinklar.

”Det finns en svårighet i att när frågan ägs av alla så tar ingen ansvar. Man måste få alla med på tåget.”

Hitta finansiering: ”En vinst som inte kan räknas i pengar!”

Ett lyckat våldsförebyggande arbete kräver givetvis resurser. Här har kommunerna hittat olika lösningar. I Borås har man inrättat en särskild fond, medan Gävle inte tror på tillfälliga projektmedel. I Västerås har flera förvaltningar gått ihop och samfinansierat arbetet.

Svårigheter med att frigöra resurser brukar anges som en vanlig anledning till att kommuner inte satsar mer på våldsförebyggande arbete. I Borås kommunfullmäktige beslutades det 2013 att inrätta en social investeringsfond i staden. Syftet med fonden är just att kunna frigöra pengar till att arbeta med förebyggande sociala projekt och med att kunna identifiera riskgrupper och riskfaktorer.

Ida Legnemark (V) är gruppleddare och ledamot i kommunstyrelsen i Borås. Hon berättar att det var ett enigt beslut i kommunfullmäktige om att inrätta den sociala investeringsfonden. Man ville verkligen satsa på detta.

– Att förebyggande insatser ger mycket visste vi och vi vet ju att våld och kriminalitet kostar, på flera sätt. Samtidigt är man väldigt låst i en kommunal budget. Tanken med sociala investeringsfonden är att man ska kunna bryta sig fri från ramverket och våga satsa på nya saker.

Öppnat nya dörrar

Satsningen på den sociala investeringsfonden öppnade nya dörrar och har gett dem möjlighet att tänka friare.

– Jag skulle säga att den absolut största vinsten är att man har börjat tänka på nya sätt och hittat nya typer av lösningar. Det är till och med ett krav, ska man få medel från fonden så ska man ha tänkt nytt, säger Ida Legnemark.

Lena Palmén (S) satt också i kommunstyrelsen i Borås stad när man tog beslut om att gå med i En kommun fri från våld.

– Vi var väldigt överens om att det här var något vi ville satsa på. I Borås jobbar vi med det vi kallar smart ekonomi, alltså att vi hela tiden ställer oss frågan om vi använder pengarna rätt. När det gäller sociala investeringar så säger alla hela tiden att man får tillbaka pengarna i slutändan, men det är ändå ingen som vill ta det från sin egen budget. I bästa fall skulle vi inte behöva ha sociala investeringsfonder, utan det skulle ses som stadigt arbete och ligga i ordinarie budget.

Gävle prioriterar våldsprevention

I Gävle bekostas inte arbetet av tillfälliga projektpengar. Jämställdhet ligger i den interna ordinarie budgeten, vilket inkluderar det våldsförebyggande arbetet. Det möjliggör långsiktighet.

Att man har prioriterat att lägga pengar på våldsprevention hänger ihop med att jämställdhetsfrågor ligger högt i organisationen. Kajsa Svaleryd som jämställdhetsstrateg sitter nära kommunledningen, en chefsnivå från politikerna. Jämställdhet är därmed en naturlig och viktig del i kommunens arbete och har

också en tydlig budgetram för strategiskt arbete. Man vet att våldsprevention inte är en quick fix menar Kajsa Svaleryd. Att det arbetet inte bekostas av tillfälliga projektpengar skapar goda förutsättningar för att det blir långsiktigt.

– Det betyder att vi inte behöver skynda fram ett resultat, vi kan jobba mer med det osynliga som är förutsättningar för att vi ska lyckas över tid. Mycket som har med det här att göra är en medvetandeprocess, ett utvecklingsarbete som är svårt att synliggöra. Resultaten märks först på sikt, säger Kajsa Svaleryd, jämställdhetsstrateg och enhetschef i Gävle kommun.

I Gävle har kommunstyrelsen precis antagit en handlingsplan kring arbetet med våld i nära relation. Det våldsförebyggande arbetet ska prioriteras och en samordnartjänst ska inrättas.

– I en kartläggning som gjordes av kommunens arbete mot våld i nära relationer kunde jag tydligt se att det fanns behov av mer samverkan, det finns på vissa håll men annars inte alls. Många känner att de jobbar i små öar, eller att alla sitter i olika stuprör och sällan möts. Den nya tjänsten ska kunna arbeta både kunskapshöjande och samordnande för att göra det våldspreventiva arbetet effektivare, säger Cecilia Vågberg, projektledare för arbetet.

”Mycket som har med det här att göra är en medvetandeprocess, ett utvecklingsarbete som är svårt att synliggöra. Resulten märks först på sikt.”

Ovan till vänster: Lena Palmén (S) tidigare kommunfullmäktigeledamot i Borås.

Ovan till höger: Ida Legnemark (V) kommunfullmäktigeledamot i Borås.

Till vänster: Cecilia Vågberg, projektledare för våld i nära relationer i Gävle.

Eldsjälarna som gör vision till verklighet

Även om många behöver samarbeta för att stoppa våldet, ska vikten av eldsjälar inte underskattas. I flera kommuner har arbetet börjat med en eller flera engagerade nyckelpersoner. Erik Nilsson och Lina Lundborg är två av dem.

Karin Sällberg är enhetschef på Förebyggarcentrum i Västerås och ansvarig för En kommun fri från våld i Västerås. Hon berättar hur det kom sig att Västerås kom med i projektet från början:

– Det startade med att Erik Nilsson som är lärare här i kommunen var på en konferens där han kom i kontakt med MÄN och organisationens våldsförebyggande arbete. Erik blev intresserad av MVP-programmet och tyckte att det skulle passa bra i gymnasieskolor. Detta ledde sedan fram till att vi blev pilotkommun inom projektet.

Erik Nilsson är elevsamordnare på Hahrska, ett gymnasium med yrkesförberedande utbildningar i bygg och anläggning i Västerås. Han berättar att det är en skola med många killar där det lätt blir en grabbig norm.

– Man kan till exempel slå varandra i bakhuvudet och putta in varandra i skåpen och det har blivit normaliserat.

Det är inte okej att hålla på såhär, så då tänkte vi att det här MVP-programmet skulle vara ett bra sätt att utmana den typen av beteende på, säger Erik Nilsson.

Skapar positiv energi

Lina Lundborg är en annan eldsjäl. Hon arbetade tidigare som verksamhetsutvecklare i Borås och var med och drog igång arbetet där. Idag arbetar hon i Angered i Göteborg som samordnare för arbetet mot våld i nära relationer.

– Med våldet som ingång gick det att hitta en gemensam utmaning som flera verksamheter kunde enas kring, på ett sätt som annars ofta varit svårt, berättar Lina Lundborg.

– Det finns mycket mindre motstånd och rädsla när man jobbar preventivt till skillnad mot när man jobbar med det grova våldet, när våldet är ett faktum. Möjligheterna är så många fler när man jobbar preventivt i den andra änden av våldets skala. Det är fantastiskt roligt och det skapar mycket positiv energi.

Tina Brodin, enhetschef i Borås Stad, berättar att Lina Lundborg var avgörande för att arbetet kom igång i Borås.

– För min egen del började det med att Lina Lundborg och jag pratade om att göra ett våldsförebyggande projekt riktat mot fritidsverksamheten med Machofabriken* som utgångspunkt. Samtidigt såg Lina en möjlighet att få ett mer samlat grepp om det våldsförebyggande arbetet. Hon samlade chefer från olika sektorer för att samverka runt en ansökan till Borås Stads sociala investeringsfond. Tack vare Linas engagemang kom vi i samma veva i kontakt med Myndigheten för ungdoms och civilsamhälles frågor, MÄN och projektet En kommun fri från våld.

Hela projektledningsgruppen åkte till Stockholm och deltog på en konfe-

”Möjligheterna är så många fler när man jobbar preventivt i den andra änden av våldets skala.”

Lina Lundborg var tidigare verksamhetsutvecklare i Borås och drog igång arbetet med En kommun fri från våld där.

rens om våldsprevention. Borås stad kom med i MÄN:s treåriga projekt och fick sitt femåriga sociala investeringsfondsprojekt beviljat.

– Det var faktiskt ren eufori när vi startade, för första gången hade vi en sektorsövergripande grupp där alla var överens om att det här ska vi göra och vi ska samverka. Vilken tajming!

Ökad kunskap minskar motståndet

Gävle har under lång tid arbetat med att förankra jämställdhetsarbetet. Genusmedvetenheten har ökat hos tjänstemän och politiker och jämställdhetsfrågorna har fått större plats.

Jämställdhetsfrågor har länge varit på hög politisk nivå i Gävle.

– Jämställdhetsfrågorna har fått ta plats och man har haft kunskap att kunna omsätta teori och idéer till verklighet och verksamhet. Den här medvetenheten och kunskapen om jämställdhet gör att man förstår att sätta ämnen som våld och våldsprevention i ett sammanhang. Våld i nära relationer är till exempel inte ett isolerat fenomen, säger Kajsa Svaleryd, enhetschef för social hållbarhet och jämställdhetsstrateg.

Hon berättar att det varit en lång utbildnings- och förankringsprocess för att ta Gävle dit de är i dag.

– Det började delvis med att man för fjorton år sedan tillsatte en parlamentarisk styrgrupp som kom fram till att man skulle ha en jämställdhetsstrateg med egen budget placerad på kommunledningskontoret. Länsstyrelsen och regionen har drivit jämställdhetsfrågan och skapat förutsättningar för att delta i nätverk och jämställdhetsprojekt i tjugo år. Vi har också haft många kunniga tjänstemän och politiker i kommunen, det hjälper ju till, säger Kajsa Svaleryd.

Man har satsat på utbildning och kunskapshöjning inom jämställdhetsfrågor.

– Vi har god kunskap och kompetens på många olika plan. Vi har kvalitativa dialoger om de här frågorna och förändringsviljan är hög. Det här motståndet och förlöjligandet av jämställdhetsfrågor som jag hör beskrivas av många kollegor runt om i landet, det finns inte här och det är nog det som skiljer oss från många andra, säger Kajsa Svaleryd.

Tina Brodin, enhetschef på stadsdelsförvaltningen i Väster i Borås inom Kultur, fritid, förebyggande.

”För första gången hade vi en sektorsöverskridande grupp där alla var överens om att det här ska vi göra och vi ska samverka.”

* Ett utbildningsmaterial om normkritik producerat av MÄN, Unizon och Roks

Steg 1 TIPS!

Börja där engagemanget finns!

Börja arbetet i liten skala där engagemanget finns och ta ett steg i taget.

Arbetet börjar nästan alltid med att en eller flera eldsjälar mobiliserar och går samman. Det räcker ibland med en enda nyckelperson med mycket vilja för att komma gång. Varje kommun har olika förutsättningar för att påbörja ett förebyggande arbete – men det går alltid att börja i det lilla.

Våga vara envis och enträgen

Att förebygga våld är ett långsiktigt arbete i ett ganska nytt fält där kunskapen ännu inte är så utbredd. Det är centralt att vi vågar driva på, tro på det vi gör – och att vi vågar hålla ut över tid.

Koppla arbetet till ordinarie uppdrag och styrdokument

Visa på kopplingarna mellan det våldsförebyggande arbetet och olika verksamheters grunduppdrag och styrdokument. Exempelvis kommunala visioner, länsstragin kring jämställdhet eller frågan om social hållbarhet.

Avsätt resurser

För att kunna utveckla det våldsförebyggande arbetet måste det finnas både verksamhetsmedel och arbetstid avsatt. Sök medel från sociala investeringsfonder och projektfinansiärer eller samfinansiera arbetet från olika förvaltningars ordinarie budget. Möjliggör för personal att driva arbetet i sina verksamheter.

Samordna arbetet

Ett samarbete över verksamhetsgränser underlättas av att någon samordnar. En koordinatortjänst bör få ett förvaltningsövergripande mandat. Arbeta för att få till stånd en sektorsövergripande styrgrupp med beslutsfattande mandat.

Jobba uppifrån och nedifrån parallellt

Vissa kommuner tar avstamp i politiska beslut och särskilt tillsatta styrgrupper. I andra kommuner har arbetet initieras ”på golvet” ute i verksamheterna, för att därifrån få spridning och förankring. Vi behöver jobba både strategiskt och praktiskt, gärna parallellt.

Fotbollsträning med Futebol da Forca i gymnastiksalen på Säraskolan i Borås. Futebol da Forca stärker tjejers rättigheter och möjligheter en fotbollsträning i taget.

2

Steg två: Beskriv våld som problem

Våld är så mycket mer än sparkar och slag. Det är en av de största insikterna hos många av dem som varit involverade i arbetet lokalt. Kommunerna har arbetat aktivt med att skapa en gemensam syn på vad våld är och även gjort undersökningar kring hur olika former av våld förekommer lokalt. För att kunna förebygga och stoppa våld är det nödvändigt att förstå hur problemet ser ut.

”Våld är mer än sparkar och slag”

– Vi har en rätt fruktansvärd machonorm. I vissa områden är det mer uttalat än andra, här på Norrby är det väldigt tydligt.

Det säger Tomas Svensson som är verksamhetsutvecklare inom Kultur, fritid och förebyggande i Borås. Han jobbar med och möter ungdomar varje dag, och berättar att det finns ett slags vardagligt våld som är väldigt normaliserat:

– Inte ens de som utsätts för våld uppfattar det alltid som våld.

Eleksamordnare Erik Nilsson i Västerås lyfter samma bild från skolans värld i Västerås.

– Det finns en kultur av att nyklippta killar som kommer till skolan ofta får ett slag i nacken. Det är en slags våldsamt invigning och en bekräftelse på den nya frisyren. Det har blivit så normaliserat att folk inte tänker på det som våld. Faktum är att flera killar vittnat om att de alltid ser till att klippa sig under de längre loven för att slippa vara med om ”invigningen”. För det är inte så lätt att bara säga ifrån. Enligt ”machonormen” ska man ska kunna ”ta lite stryk”, menar Erik Nilsson.

Inte bara gängslagsmål

Karin Sällberg, enhetschef på förebyggarenheten i Västerås, tycker att arbetet med En kommun fri från våld har varit väldigt betydelsefullt i att bredda våldsperspektivet.

– Det här hänger ju ihop med så mycket annat, värdegrundsarbete och attityder inte minst. När man pratar om våld så behöver det inte handla om gängslagsmål på gatan, utan man måste också ha fokus på de tidiga tecknen.

”Det finns en kultur av att nyklippta killar som kommer till skolan ofta får ett slag i nacken. Det är en slags våldsamt invigning och bekräftelse på den nya frisyren.”

Väggkorsning i Västerås.

Kränkande ord är också våld

Ida Legnemark (V), ledamot i kommunstyrelsen i Borås, påpekar att frågor som rör våld är så mycket större än många andra frågor de jobbar med i kommunen. Det handlar om rätten att leva ett liv utan våld.

– Och det är viktigt att börja tidigt, att sätta gränser. Ett kränkande ord är också våld. Om det är okej att gå och kalla tjejer hora så blir även nästa steg okej. Ett vanligt misstag är annars att man kommer in för sent i kedjan, när något redan har hänt.

I Borås vill man nu lägga större fokus på upprinnelsen, och komma åt problematiken med att många tycker att det är okej att säga kränkande saker till andra.

Kartläggningar synliggör våldet

För att komma igång med det våldsförebyggande arbetet i Gävle bestämdes att de skulle göra en stor undersökning av hur läget i kommunen såg ut. Resultaten var en ögonöppnare både för medborgare och politiker. I Upplands Väsby valde de istället att komplettera befintliga enkäter.

Den våldsstatistik som fanns gällande hela Sverige var tvetydig och ifrågasatt. Därför bestämde vi oss för att ta fram egna siffror, berättar Kajsa Svaleryd, jämställdhetsstrateg.

– Vi sneglade bland annat på Stockholmsenkäten och i samarbete med forskare på högskolan i Gävle tog vi fram ett underlag och skickade ut frågorna till 3000 medborgare. Nu har vi ett beslut på att vi ska göra om undersökningen vart tredje år för att kunna se utvecklingen.

Något av det som de reagerade mest på var att minst två barn i varje klass har bevittnat våld i hemmet.

– Det var också tydligt att det är kvinnor som drabbas mest och att ju grövre våldet blir, desto mer drabbar det just kvinnor. Och var fjärde tjej mellan 18 och 35 år kunde säga att de hade blivit utsatta för något slags våld. Det är anmärkningsvärt. Och då ligger samtalet om maskulinitet, normer och våld nära, säger Kajsa Svaleryd.

Kartläggningen ledde fram till ett antal förslag om åtgärder som nu har antagits av kommunstyrelsen. Det handlade om att tillsätta en kommunövergripande samordnare, etablera tydliga samverkansforum, fortsätta det våldsförebyggande arbetet och att göra uppföljande undersökningar.

Frågar vi inte så får vi ingenting veta

Ett alternativ till att göra helt nya undersökningar är att utveckla de som redan finns. Caroline Ankarström, preventionssamordnare i Upplands Väsby, berättar att de valt att komplettera den ungdomsenkät som varje år skickas ut till ungdomar i Stockholms län. Nu ställer de fler frågor om sexualiserat våld.

– Det var vår kommunpolis Malin Sundström som lyfte frågan först, i samband med att det talades mycket om sexuella ofredanden på festivaler. I frågorna inkluderades även trakasserier på nätet, det behöver ju inte enbart handla om fysiska ofredanden.

I svaren går det att se stora skillnader mellan könen. Åtta procent av killarna i gymnasiet säger sig ha blivit utsatta för sexuella trakasserier medan siffran för tjejer låg på 47 procent. Resultaten visar även att det ofta är olika typer av våld som drabbar tjejer respektive killar.

– Det resultat som Stockholmsenkäten visar använder vi oss mycket av i det preventiva arbetet, för att prioritera förebyggande insatser och för att följa nyckeltal i flerårsplaner och verksamhetsberättelser till exempel. Det blir spännande om några år att se om vi kommer kunna märka förändringar efter att arbetet med MVP-programmet införts i skolorna och kommit igång på allvar, säger Caroline Ankarström.

”De resultat som Stockholmsenkäten visar använder vi oss mycket av i det preventiva arbetet, för att prioritera förebyggande insatser och för att följa nyckeltal i flerårsplaner och verksamhetsberättelser.”

Vi måste lyssna på unga

■ Att kartlägga problemet lokalt kan även handla om att lyssna på de unga som finns i verksamheten.

– Vår erfarenhet är att det ungdomar upplever som otryggt inte alltid är det som den vuxna personalen tror. Därför är det så viktigt med dialogen, att hela tiden fråga ungdomarna om vilka miljöer, situationer och rum de tycker känns

otrygga, säger Torbjörn Ljungblom, enhetschef på Ungdomens Hus i Älvsjö.

Det är inte alltid vuxna har kännedom om det våld som förekommer i ungas vardag. Maria Sundberg, lärare på Borgarskolan i Gävle, berättar hur hon själv lärt sig otroligt mycket i samband med det förebyggande arbete som påbörjats.

Hon får medhåll av sin kollega Mats Giselsson:

– Särskilt när vi pratat om det breddade våldsbegreppet och hela kedjan av händelser som hänger ihop, som kan börja med ord och sluta med fysiskt våld. Som det här med tjatsex, det hade jag aldrig hört talas om innan, men för ungdomarna var det ett vanligt begrepp.

Kommunerna kopplar våld till andra frågor: ”Allt hänger ihop!”

Att få loss resurser till det våldsförebyggande arbetet har varit en utmaning för många. Flera kommuner har löst det genom att koppla arbetet till andra frågor som folkhälsa, droger och jämställdhet.

Genom att koppla våld till andra frågor blir det ett område som rör fler i kommunen.

– Dels kan man se det ur ett folkhälsoperspektiv, dels är det en kostnadsfråga och så är det självklart också en rättvisefråga. Det är grunden i människors existens att få slippa våld och slippa vara rädd för våld, säger Maritha Johansson (V), kommunfullmäktigeledamot i Gävle.

Sofia Gullberg, jämställdhetssamordnare i Upplands-Väsby, beskriver hur hon upplever att förståelsen för hur våld hänger ihop med andra frågor successivt ökar i kommunen:

– Trygghet och jämställdhet har varit stora frågor även tidigare, men man har inte riktigt sett att det här med att förebygga våld är kopplat till både trygghet och jämställdhet. Nu finns en större förståelse och kunskap om att det hänger ihop.

I Älvsjö har de valt att koppla ihop det våldsförebyggande arbetet med frågan om alkohol, narkotika, droger och tobak (ANDT). Torbjörn Ljungblom, enhetschef på Ungdomens hus, berättar om nätverket Samverket där alla som jobbar med barn och unga i stadsdelen får tillfälle att mötas och samarbeta.

– Mycket av arbetet i Samverket har utgått från det man kallar “de fyra problemområdena”: våld och värderingar, sex och samlevnad, ungas hälsa och välmående samt ANDT. När vi startade Samverket och skulle söka pengar fanns det redan ett cannabisprojekt i staden. Genom vår förståelse av hur tätt kopplade de här problemområdena är till varandra kunde vi få in det våldsförebyggande arbetet i stadsdelens handlingsplan för ANDT-arbete. De här ämnena går ju inte att separera, allt hänger ihop.

Maritha Johansson (V) kommunfullmäktigeledamot i Gävle.

”Vi måste börja sätta prislappar på våldet”

Våld kostar – i både lidande och pengar. Genom att kunna visa på de faktiska kostnaderna har kommunerna kunnat få politikerna att vilja satsa på förebyggande arbete.

Hållbar jämställdhet kräver smart ekonomi, vilket Borås jobbar aktivt med. Ett exempel på det är rapporten ”Pojkars betyg och priset för utanförskap”. Analy-

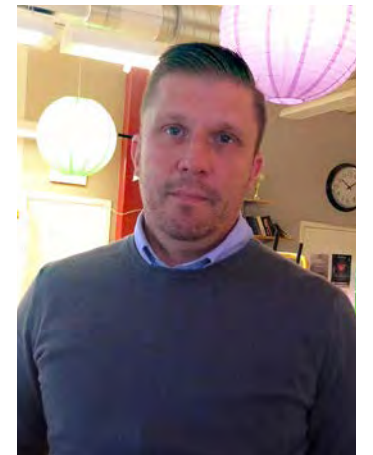
ser har bland annat gjorts av vad det kostar samhället att låta pojkar misslyckas i skolan.

Även i Gävle finns en ökad kunskap om vad våldet faktiskt kostar kommunen. Maritha Johansson (V), kommunfullmäktigeledamot i Gävle, menar att politikerna tidigare varit dåliga på detta.

– Genom att sätta prislappar på våldet kan man ju få det mer svart på vitt. Sjukvårdskostnader, skolbyten, lägenhetsbyten, polisingripanden. Våld kostar. Det här arbetet får aldrig stanna upp. Driver man inte de här frågorna och ligger på, då är de borta ganska fort, säger hon.

I Älvsjö har man gjort konkreta beräkningar av våldets kostnader.

– Vi har kollat på vad ett kriminellt liv kostar samhället. Man måste tydliggöra vikten av preventivt arbete. Det ekonomiska är ju en del, men det kostar ju även på många andra sätt, i mänskligt lidande inte minst. Vi utgick mycket från forskning om sociala investeringar, framförallt nationalekonomen Ingvar Nilssons arbete, säger Torbjörn Ljungblom, enhetschef på Ungdomens Hus i Älvsjö.

Torbjörn Ljungblom, enhetschef på Ungdomenshus i Älvsjö.

Utmaning att mäta

Att hitta indikatorer för det förebyggande arbete kan vara en utmaning när resultatet handlar om sådant som inte ska inträffa. Samtidigt vet vi vad kostnaden blir om vi inte gör någonting alls.

– Verksamheten är uppbyggd på ett sätt som inte passar denna typ av arbete med ”mjuka” värden som inte så lätt kan mätas och räknas. Men vi får nu försöka beräkna mjuka värden, ta fram indikatorer och göra om det till ekonomiska beräkningar. Annars är det svårt att motivera fortsatt arbete, säger Carola Samuelsson, jämställdhetssamordnare i Borås stad.

Kommunpolitikern Ida Legnemark (V) hoppas att Borås stads arbete kan inspirera andra. Hon vill uppmana fler att våga ta sig an frågan även om det är svårt och det inte går att se några snabba resultat.

– Man måste våga se sociala investeringar ur ett längre perspektiv. Varje människa som slipper våld och kan leva utan begränsningar – det är en vinst som inte kan räknas i pengar!

Anmälningarna ökade direkt

Vinsterna med ett förebyggande arbete syns ibland först när det läggs ner. Ett exempel är Nätverkshuset i Älvsjö, där människor fångades upp innan de hamnade hos socialtjänst eller polis.

– När det lades ner så såg man direkt en ökning av anmälningar till socialtjänsten, säger Torbjörn Ljungblom, enhetschef på Ungdomens hus i Älvsjö.

– Skolorna uttryckte oro kring hur det förebyggande arbetet skulle fungera framåt. Vi gjorde då en kartläggning i stadsdelen kring det förebyggande arbetet och hur vi skulle kunna arbeta tillsammans framåt, berättar Torbjörn Ljungblom.

”Varje människa som slipper våld och kan leva utan begränsningar – det är en vinst som inte kan räknas i pengar!”

Steg 2 TIPS!

Problemet behöver synliggöras – det är det första steget för att komma till rätta med våldet

Motivera arbetet utifrån en socioekologisk modell

Få alla att se att de är en del av helheten och att helheten behövs för framgång. Olika verksamheter behöver jobba med olika riskfaktorer. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

Våld kostar enorma summor

Att visa på vad våld faktiskt kostar och hur det hänger ihop med ohälsa skapar ofta engagemang hos politiker och bland allmänheten. Här finns redan en mängd resurser att tillgå och regeringen avser ge ytterligare stöd till kommuner för att de ska kunna beräkna kostnader för våld. Håll utkik!

Hur ser problemen ut hos oss?

Se över era befintliga enkäter och lyssna in ungas egna röster. Hur vi ställer frågor om våld och vilka former av våld vi frågar om spelar roll. När vi kan visa på lokal statistik blir det lättare att motivera våra insatser.

Höj kunskapen om våld

Vi behöver ha en samsyn och gemensam förståelse av vad våld är. Från det vardagliga till det grova våldet. Börja med att höja kunskapen om frågorna hos alla inblandade. Processa tillsammans i er arbetsgrupp.

3

Steg tre: Identifiera en förändringsidé

Utmana begränsande könsnormer och uppmana alla att lägga sig i när de ser våld. Det är två av många sätt som vi vet förebygger och minskar våld. Tack vare arbetet med En kommun fri från våld har kommunerna fått ökad kunskap om vad det är som faktiskt kan skapa förändring. Medvetenheten om att alla kan påverka i det lilla har inspirerat många.

”Det är viktigt att ungas röster hörs i kommunen”

Borås har satsat särskilt på ungas egen delaktighet och engagemang i det våldsförebyggande arbetet. När unga känner sig sedda, får ansvar och förtroende kan de också bidra till att skapa förändring.

– Det har verkligen gått att väcka intresse kring frågorna, även bland lite äldre ungdomar. De efterfrågar stöd självmant. Att jobba tydligt med ungas delaktighet som vi gör i Borås tror jag är en framgångsfaktor. Om ungdomarna själva efterfrågar arbetet så kanske skolorna hänger på sedan, säger Lina Dimming, projektledare.

I Borås har de valt att anställa en särskild ungdomssamordnare, Anna Lindeborg, som även arbetar halvtid med det våldsförebyggande arbetet. En klockren kombination, tycker Anna Lindeborg själv.

– Det handlar om ungas inflytande i båda fallen, det går hand i hand. Vi försöker arbeta våldsförebyggande inom alla områden och har lyckats få in det i det ordinarie arbetet.

Kommunen har två ungdomsledarutbildningar, med fokus på normkritik, diskrimineringslagen och kunskap om rättigheter. Där har man nu även fört in våldsförståelsen. De unga som deltar får diskutera vad våld är och hur olika sorters våld hänger ihop. Fokus ligger på hur ungdomsledarna själva kan agera som förebilder inför andra unga. Frågan har även lyfts in i utbildningar för kommunens elevråd.

Man har också något man kallar Unga kommunutvecklare, vilket är ett slags feriearbete där unga får chans att påverka och komma med ett ungdomsperspektiv i kommunala utvecklingsfrågor. Under sommaren 2016 har de gjort intervjuer, tagit fram en kampanj i sociala medier och lämnat över en

*Lina Dimming, projektledare för
En kommun fri från våld i Borås.*

Så förändrar vi – 3 idéer!

Vårt våldsförebyggande arbete bygger på tre centrala idéer om hur vi bäst förebygger våld. De baseras på forskning och kunskap. Vi jobbar utifrån det vi kallar en "hela kommunen-ansats". Det betyder att vi behöver vara många verksamheter i kommunen som samarbetar med varandra. Verksamheterna behöver kunna jobba på helt olika sätt och komplettera varandras insatser, men arbetet behöver samtidigt byggas på en gemensam grund. Då är de här tre idéerna en bra utgångspunkt.

1. Höja kunskapen och medvetenheten om olika typer av våld

Vi behöver skapa en förståelse för att olika typer av våld hänger ihop och att de finns på en skala. Det är viktigt att se att vardagliga kränkningar i form av exempelvis skämt, jargong och "skojbråk" är det som möjliggör allvarigare former av våld. Mycket våld är normaliserat men ska vi förebygga är det lättare att ingripa tidigt innan våldet eskalerat.

Tips!
I Inget att vänta på kan du läsa mer om olika riskfaktorer för våld och hur du kan jobba för att förebygga dem.

2. Utmana begränsande och stereotypa normer kring kön

Våld är i stor utsträckning ett könat fenomen. Killar och män står för majoriteten av allt våld i samhället. Det innebär inte att killar av naturen är våldsamma, däremot tvingas de ofta förhålla sig till begränsande maskulinitetsnormer som ökar risken för att använda våld. Det kan handla om känslomässig begränsning, nedvärdering av femininitet och homosexualitet, ständig ansträngning och social retsamhet. Vi riskerar även att tolka ungas våldsutsatthet och våldsutövande olika beroende på kön. Forskning visar att program som har jämställdhetsperspektiv och som utmanar genusnormer är mer framgångsrika i att förebygga våld.

3. Motivera till att vara aktiva åskådare

Att arbeta utifrån en så kallad "åskådaransats" (bystander-approach) är en av de mest effektiva våldspreventiva strategierna. Det betyder att vi uppmuntrar alla att gripa in när de ser eller hör våld.

Genom att sätta alla i en åskådarroll skapar vi mindre motstånd än om vi pratar om offer eller förövare. Det gör även att våld blir en fråga som berör oss alla. Vi vill inspirera till ledarskap och visa att vi alltid kan göra något före, under eller efter att våld äger rum.

"Det centrala är att det är kunskapsbaserat och systematiskt, att det finns någon som leder arbetet så att man vet vad man gör och att man gör det man ska. Jag tror också att åskådarperspektivet kan göra stor skillnad. Alla vill ju göra något och om en får verktyg för att ingripa mot kränkningar till exempel så stärks tilltron till den egna förmågan att kunna påverka."

– Tina Brodin, enhetschef i Borås Stad

skrivelse till de lokala politikerna om vad de bör göra för att förebygga våld.

– Det är viktigt att ungas röster hörs i kommunen och det här är ett konkret sätt att få ta del av deras engagemang och synpunkter och inkludera dem. Allt arbete med ungas delaktighet ska ha en våldspreventiv grund, säger Anna Lindeborg.

Tomas Svensson, verksamhetsutvecklare i Borås, menar att vi vuxna måste bli bättre på att uppmärksamma det som är bra och fungerar hos de unga vi möter.

– Många unga har ett behov av att bli bekräftade och sedda. Inte sällan förstar de efter ansvar och delaktighet. Att kunna se det positiva och säga till ungdomen att: du är viktig. Din åsikt är viktig. Du kan göra skillnad. Det är sådant som stärker och skapar förändring på sikt.

Anna Lindeborg, ungdomssamordnare inom Kultur, fritid och förebyggande i Borås.

"Maskulinitetsnormen måste förändras!"

Machokulturen har negativa konsekvenser för alla – även killarna själva. Därför jobbar kommunerna aktivt med att förändra stereotypa normer kring kön.

Tomas Svensson är verksamhetsutvecklare inom kultur, fritid och förebyggande i Borås. Det Tomas ser som den största uppgiften inom det våldsförebyggande arbetet är att få med sig killarna. Att jobba med en genusförändrande ansats, det vill säga att förändra stereotypa genusnormer, ser han som helt nödvändigt. Samtidigt är det tungrott då det väcker motstånd hos några av dem som skulle behöva höra om det mest.

– Det är många som säger sig inte känna igen sig i beskrivningarna som finns. För dem blir det svårare att ta till sig av något som har med genus att göra. Killar hamnar i försvarsställning alltför lätt, men det är ju verkligen vi som kan göra något åt det här. Maskulinitetsnormen måste ändras och det är vi som har den förändrande ansatsen, säger Tomas Svensson.

Machokultur har ju inte bara negativa konsekvenser för kvinnor, utan även för män som inte hamnar högt i maktstrukturen eller lever upp till normen.

Tomas Svensson, verksamhetsutvecklare inom Kultur, fritid och förebyggande i Borås.

5 sätt som Borås engagerar unga på

1. Under sommaren anställs unga som kommunutvecklare.
2. Frågor om genus, våld och åskådarperspektiv har integrerats i ordinarie ledarskapsutbildningar för unga.

3. En ledarskapskurs med fokus på att förebygga våld har utvecklats som elevens val på högstadiet.
4. Unga har själva tagit fram kampanjen #ungamotvåld

i sociala medier.

5. Unga ledare arrangerar kvällsevenemanget Unga mot våld i samband med FN-dagen mot mäns våld mot kvinnor den 25:e november.

Tomas tar ett exempel med två killar som på frågan om det var tryggt i stadsdelen Norrby hade svarat tveklöst ja. Men sen visade det sig att de gick till en helt annan stadsdel för att spela basket, just för att det kunde bli obehagligt på Norrby. Tryggheten de sa sig uppleva var alltså avhängigt att de anpassade sitt beteende och sina vanor för att undvika att hamna i tjafs och otrygghet.

På Edströmska gymnasiet med yrkesförberedande utbildning i motor och transport i Västerås tycker man sig inte ha haft några större problem med stök och våld. Men enligt rektor Peter Stenberg blir det lätt en grabbig jargong när 80–90 procent av eleverna är killar. Killarna har en hel del att arbeta med för att fler tjejer ska kunna trivas på skolan, anser han.

– Det är bra om vi kan bli bättre på jämställdhet och förändra språkbruket. Jag tycker att vi har i uppgift att försöka få fler tjejer att vilja gå våra utbildningar. Det är en mansdominerad bransch och det kan vi bryta om vi lockar fler tjejer.

På Viksängs fritidsgård bryter man skojbråk

På Viksängs fritidsgård i Västerås jobbar man aktivt och systematiskt med att skapa en trygg och jämlik miljö. Bland annat har man tagit ställning mot skojbråk. Och när det ändå uppstår så bryter personalen och förklarar varför. Det som är skoj för en person behöver inte vara det för en annan. Och att bråka på ”skoj” kan medverka till att normalisera våld i stort.

Barnen och ungdomarna uppskattar initiativet att säga nej till skojbråk.

– Vi hade trygghetsvecka för ett tag sedan, då fick vi höra av barnen att de ville att vi skulle fortsätta bryta skojbråk, säger Sara Andersdotter som är fritidsledare på Viksäng.

Det har funnits önskemål om ett så kallat mysrum med stängd dörr, men det har man aktivt valt att säga nej till. Istället finns en öppen myshörna med soffor och mjuk belysning.

– Med stängd dörr finns risken att det inte alls blir mys, utan mobbning och skojbråk, säger Madeleine Zathraeus som är fritidsledare på Viksäng. För att skapa inflytande har man på Viksängs fritidsgård gjort så att ungdomarna själva får bestämma över hälften av pengarna som fritidsgården har i sin budget. Men personalen ser till att det finns en twist och en tanke

bakom allt. Till exempel när ungdomarna önskade en sminkkväll så hade vi både en manlig och en kvinnlig modell och på affischen inför kvällen var det en sminkad kille. Varje termin anordnas även spa och då passar man på att utmana mansrollen lite.

– Det finns ju killar som får panik av att någon föreslår att man ska stoppa fötterna i ett fotbad. Men efter en stund så har de slappnat av och börjar lägga ansiktsmasker på varandra, berättar Madeleine Zathraeus.

”Med stängd dörr finns risken att det inte alls blir mys, utan mobbing och skojbråk.”

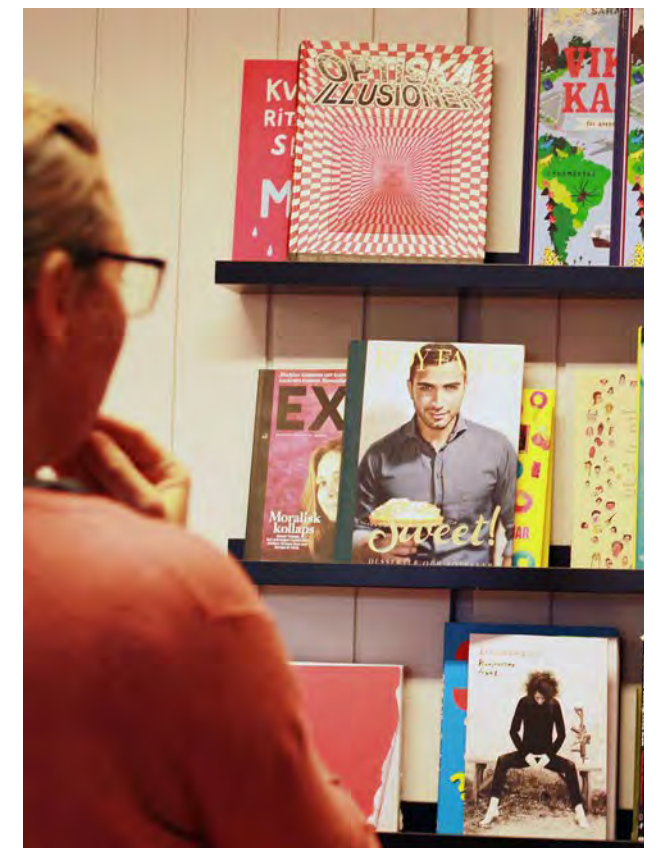
Madeleine Zathraeus och Sara Andersdotter, fritidsledare på Viksängs fritidsgård i Västerås.

Myshörna på Viksängs fritidsgård. Utan stängd dörr för att det inte ska bli omysigt med bråk och mobbing.

Väggprydnad på Viksängs fritidsgård.

Bokhyllan på Viksängs fritidsgård.

Viksängs fritidsgård i Västerås.

– Det kan nog vara otroligt skönt att få kliva ur sin låda lite grann.

Även på Ungdomens hus i Älvsjö där Torbjörn Ljungblom arbetar har man jobbat medvetet med att skapa en trygg miljö ända sedan man öppnade 2007. Men i och med att Älvsjö gick med i En kommun fri från våld så intensifierades det våldspreventiva arbetet även i ungdomsverksamheten.

– Alla som jobbar med ungdomar jobbar våldspreventivt på något sätt. Men det arbetet kan se väldigt olika ut och röra sig på många olika nivåer, säger Torbjörn Ljungblom.

Det kan handla om att förebygga genom att se över den fysiska miljön och att minimera kön till matsalen på skolan eftersom det är en plats där det lätt blir gruffigt annars. Och när Ungdomens hus öppnade så valde man medvetet bort biljard- och pingisbord. Istället satsades på mer verksamhet och kreativa aktiviteter. Under hösten anordnades även flera utbildningsdagar om våld, genus och åskådarperspektivet med personal från stadsdelens ungdomsverksamheter.

Samtalsstöd utmanar mansnormerna

För att utmana maskulinitetsnormer är det viktigt att vi uppmuntrar män och pojkar att tala om känslor, och att vi får fler män att söka stöd och hjälp. Stickans krismottagning för män i Gävle och killjouren Here4U i Västerås är två inspirerande verksamheter.

Män söker i mycket lägre grad än kvinnor hjälp och det ville vi ändra på, berättar Johnny Jakobsson, verksamhetsledare och familjeterapeut på Stickan.

– Vi kallar oss för en lågtröskel krismottagning för män. Våra terapeuter behandlar de män som söker sig till oss utifrån de behov de har. Det kan handla om allt möjligt. Det är sällan någon söker sig hit för att man har problem med att vara våldsam.

Det är viktigt att man kallar just sig för krismottagning för att män ska söka upp verksamheten. Att tala om kris har en bredare och mer positiv klang än om man skulle kalla sig för en mansjour eller en mottagning för de som utövar våld, menar Johnny Jakobsson. Att tala om våld och våldsprevention kan fungera avskräckande för män. Ingen kallar sig själv för våldsam eller våldsverkare, säger han.

– Det är först när vi har träffats ett antal gånger som det kan komma upp att det finns mer allvarliga problem såsom våld i bakgrunden till varför man söker hjälp. Vi kan inte tvinga fram det. Män är inte så tränade i att prata om känslor så det kan ta tid.

För att nå män hjälper det också att säga att verksamheten inriktar sig just på män. Det kan uppfattas som att vi är lättare att prata med och bli förstådd av, säger Johnny Jakobsson.

– Vi vet att många män har stora behov av att prata om sex. Det är svårt och känsligt. Många känner stor skam. Om män inte hittar ett sätt att kanalisera de problem de har kan det leda till att de tar till våld. Vi arbetar också direkt med män som utövat våld. Till största delen handlar det om psykiskt våld och det är viktigt att ha en bred definition av vad våld är, säger han.

Västerås killjour

I Västerås har man sedan 2013 valt att utveckla en särskild killjour. Den startades för att man såg att det fanns ett stort behov av samtalsstöd och hjälp för killar. Here4U:s ungdomsverksamhet hade kontakt med många killar med olika typer av problem. Det kunde handla om droger, komplicerade relationer eller att någons bror var försvunnen. Killjouren erbjuder samtals- och kontaktstöd. Man har även så kallade storebröder som stöttar yngre killar.

Idag hittar ungdomar till verksamheten genom skolan, familjen eller öppenvården. De erbjuds individuella samtal i en strukturerad behandlingsform på totalt tio tillfällen.

– Det är en blandning av kognitiv terapi och olika känslaspekter. Även om man är 13 år så vill man förstå varför man gör på vissa sätt. Vi talar om hur någonting går från reflex till handling, säger Nicklas Wennersten som arbetar med killjouren på Here4U.

Föreningen är också ute och informerar om sitt arbete till exempel på ungdomsmottagningar och hos socialtjänsten. Here4U:s killjour samarbetar bland annat med Stödcentrum för unga brottsoffer kring att vilja och våga vittna. De har även ett samarbete med den lokala tjejjouren och har ibland gemensamma träffar. Nicklas Wennersten säger att tjejjouren har varit bättre på att jobba aktivt med genus och att man hoppas kunna lära sig av dem för framtiden. Killjouren anordnar också utbildningstillfällen tillsammans med ungdomspolisen där polisen kan möta och informera unga.

”Om män inte hittar ett sätt att kanalisera de problem de har kan det leda till att de tar till våld.”

4

Steg fyra: Utveckla det som fungerar

Många verksamheter förebygger redan våld på olika sätt men det är inte alltid att man ser det. Därför har ett viktigt steg vara att få syn på allt bra som redan görs, och att utveckla där det behövs. Det har också varit viktigt att hitta helt nya arbetssätt och metoder, som till exempel programmet Mentorerna i våldsprevention. Här får ni inspiration från olika verksamheter i kommunerna – både etablerade och nya.

Västerås råd till andra: ”Bygg vidare på det som finns!”

I Västerås har man länge arbetat våldsförebyggande och år 2011 fick man utmärkelsen ”Årets förebyggande kommun”. De har en rad inspirerande verksamheter som involverar och stärker unga, bygger framtidstro och utmanar negativa attityder.

Många verksamheter som finns i Västerås idag har en gång startats som projekt och senare blivit permanenta. Om Karin Sällberg, enhetschef på Förebyggarcentrum i Västerås, får ge ett råd till andra kommuner så är det att bygga på det som redan finns.

– Vi behöver inte starta helt nya verksamheter utan kan jobba med det vi har. Men vi ska gå mot att jobba bredare, över stuprören. Vi utvecklar och kompletterar verksamheten tillsammans och det får ta den tid som behövs.

Tre inspirerande verksamheter i Västerås

Barnpiloter: ”Vi måste våga se och agera när barn far illa!”

I Västerås finns en särskilt utsedd barnpilot på varje arbetsplats som på något sätt kommer i kontakt med barn. Närmare 700 medarbetare, allt från poliser till fritidsledare och hyresvärdar, har ett särskilt uppdrag att ha fokus på barns rättigheter och utsatthet. Barnpiloterna samlas årligen för fortbildning och samverkan. Därigenom stärks de i att våga se och agera när barn riskerar att fara illa. Alla som arbetar med barn har enligt lag en skyldighet att anmäla sin oro, men ibland kan sträckan dit vara lång. Genom kunskap och ett särskilt uppdrag att agera som ”barnens skyddsombud” kan den sträckan minskas. Ett uppdrag att agera ”aktiv åskådare” helt enkelt!

Karin Sällberg, enhetschef på Förebyggarcentrum i Västerås.

Läs mer:
www.forebyggarcentrum.se

Pins från Here4U i Västerås.

Chance 2 change: "Vi vill ingjuta hopp och framtidstro hos unga män i utanförskap"

Chance 2 change arbetar med att stärka unga i åldern 18–25 år som befinner sig i utanförskap. Fokus ligger på att hjälpa dem att komma in i jobb eller studier. Genom personliga relationer håller man daglig kontakt med deltagarna och arbetar mycket med personlig utveckling och motivation. De jobbar även med attityder, värderingar och beteendeförändring. Bland deltagarna finns många gånger en stark machokultur och många bär med sig egna erfarenheter av våld. Genom arbete med materialet Machofabriken* erbjuds konkreta verktyg och möjlighet till samtal om dessa frågor.

Here4u: "We bring young people forward"

Here4u samlar och engagerar över 600 unga från en stor del av Västerås skolor. Unga får själva ansöka och kan sedan bli antagna till Here4u på sin skola. Tillsammans med särskilda handledare arbetar de sedan lösningsfokuserat för att skapa trygghet och ett positivt skolklimat. All verksamhet bygger på ungas egna idéer och drivkraft. Övertygelsen är att uppmuntran, förtroende och ansvar skapar självkänsla och handlingskraft. Skolgrupperna träffas veckovis tillsammans med sin handledare. Varje år samlar man även hundratals elever från olika skolor för en gemensam kick-off. De får Here4u-kläder, välkomnas med applåder och möts av inspirationstalare. De vuxna handledarna ingår i ett nätverk som även erbjuder utbildning bland annat i att arbeta med unga och våld. Idag finns ett ökat fokus på till exempel normer, våld och konflikthantering.

– Konkret innebär Here4u att vi ger ungdomar en chans, hopp om framtiden. Vi står för empowerment, trygghet och framtidstro. Och en viktig sak är att det inte har setts som töntigt att vara med i Here4U. Man är stolt över att vara med, man vill vara med – det är åtråvärt, säger Nicklas Wennersten, som jobbar med Here4U.

– Sen vi kom i kontakt med MÄN har vi börjat jobba ännu mer med en genusförändrande ansats, framförallt kopplat till våldsutövande. Vi pratar om det här med vem får man vara och vem ska man vara? Törs jag vara mig själv? Det finns ju starka maskulinitetsnormer och allt hänger ihop. Det handlar om maktutövande. Det är ett samhälleligt värdegrundsarbete, vi måste prata mer om tolerans och antivåld, säger Nicklas Wennersten.

* Ett utbildningsmaterial om normkritik producerat av MÄN, Unizon och Roks

Gävle utmanar genusnormer i förskolan

Många kommuner efterfrågar metoder för att jobba med yngre barn. Här är Gävle en föregångskommun. Man var först i landet med att jobba med genusnormen redan i förskolorna. Tack vare En kommun fri från våld har man kopplat ihop jämställdhetsfrågorna med ett långsiktigt våldsförebyggande arbete.

Kajsa Svaleryd, jämställdhetsstrateg, berättar om arbetet:

”Det var ett politiskt uppdrag som kom från Länsstyrelsen. Tidigare hade man Brytpunkten som riktade sig mot unga för att få dem att välja mindre könsstereotyp när de valde gymnasieinriktning till exempel. Men man kände att det inte räckte och ställde sig frågan om man gjorde något fel, kanske började man för sent? Och då riktade vi fokus mot förskolorna.

Vi famlade lite i blindo i början, det fanns inte mycket som hade gjorts innan men vi sneglade bland annat på försök som gjorts i Tyskland och Island. Gävleborg var verkligen ett pilotlän i det som nu är vedertaget på förskolor i hela landet.

Vi tittade på hur barnen lekte och hur personalen bemötte barnen. Meningen var att personalen skulle kunna bota i vad de själva kunde göra, och se hur deras olika beteenden gjorde skillnad. Det var ett sökande efter att låta barn växa upp utan att påverkas av könsstereotypa mönster. Det handlar om att bredda möjligheterna för barnen och stärka kompetens bland dem som jobbar med barn.

Inget av detta hade varit möjligt utan ett politiskt driv och engagemang. Det skedde under en tid då synen på barn och pedagogik överlag var i en brytpunkt i Sverige. Man började se på barn som en medverkande aktör och man synliggjorde barnens rättigheter. Och det var ganska nytt att se på sitt eget beteende som vuxen och inse att det vi gör och vad vi utstrålar påverkar barnen. Hela projektet som startade med förskolorna Tittmyran och Björntomten ledde till att skjutsa på arbetet kring att genus och jämställdhet ska vara en självklar del av förskolan. Idag har vi 200 likabehandlingspiloter på förskolorna, de har ansvaret att driva frågor om normmedvetenhet.

Stereotyper är begränsande för människor. För de barn som inte känner sig hemma i normen finns ett stort motstånd i livet. Könsstereotyper och normer påverkar barnen, vad de väljer för fritidsaktiviteter, ja vad de väljer överhuvudtaget i livet. Vårt mål pedagogiskt är att alla kan och får göra alla olika saker, normen ska inte begränsa. Sen är det upp till barnet om det vill eller inte, valet är barnets.”

Kajsa Svaleryd, enhetschef för social hållbarhet och jämställdhetsstrateg i Gävle.

”Vi famlade lite i blindo i början, det fanns inte mycket som hade gjorts innan men vi sneglade bland annat på försök som gjorts i Tyskland och Island.”

Läs mer:
www.förebyggarcentrum.se

www.here4u.se

Våga fråga om våld

■ I Gävle har man medborgardialoger och öppna seminarier om våld. Kommunen har också tagit fram utbildningar för chefer för att de ska våga fråga om våld i hemmet under medarbetarsamtal. Många har tidigare vittnat om att

man inte vågar fråga även om oro finns, eftersom man inte vet hur man ska hantera situationen om oron visar sig vara befogad. Utbildningarna syftar till att avdramatisera frågan, och att de som utsätts för våld inte ska beläggas

med skuld och skam.

– Istället ska problemet synliggöras, det är det första steget i att komma till rätta med våldet. Vi måste få in nolltoleransen, våld ska inte förekomma, säger jämställdhetsstrateg Kajsa Svaleryd.

Norrbyhuset: ”Vi vill skapa en helt ny stämning”

I Borås våldsförebyggande arbete fokuserar man på ett särskilt utvalt område – Norrby. Mötesplats Norrby är det centrala navet i området. 2017 öppnar ett helt nytt Norrbyhus, där bibliotek, medborgarkontor, café och öppen ungdomsverksamhet ska samlas under samma tak.

I den öppna verksamheten ska ungdomarna få producera sina egna aktiviteter och bestämma agendan i huset och också få påverka hur pengar ska användas. Personalens uppgift blir att stötta ungdomarna att driva verksamheten.

– Tanken är att delaktigheten också ska fungera våldspreventivt – det man är med själv att bygga upp vill man förhoppningsvis inte förstöra, säger Emma Ragnarsson, enhetschef inom Kultur, fritid och förebyggande.

Det har tidigare funnits en fritidsgård i området men man tvingades stänga den eftersom den inte fungerade och upplevdes som otrygg. Många ungdomar har saknat en fritidsverksamhet och man hoppas nu kunna skapa en trygg mötesplats.

– Det har ju funnits önskemål om att fritidsgården ska öppna igen och många ungdomar har efterfrågat att det ska finnas vuxna i samma lokaler eftersom det skapar trygghet. Så här har vi chansen att öppna en verksamhet för ungdomar och samtidigt flytta in Mötesplats Norrby som också drar många vuxna, säger Emma Ragnarsson.

Helena Lindberg Luoga, projektledare för det nya huset berättar vad som är nytt i jämförelse med tidigare verksamhet.

– Förutom att det kommer vara fler vuxna på platsen så ska vi ha välutbildade medarbetare, alla ska ha gått MVP. Redan nu har vi börjat erbjuda MVP-träffar på kvällstid för föräldrar och andra vuxna, säger hon.

Emma Ragnarsson tror även att det är våldsförebyggande att samarbeta med civilsamhället, man har till exempel grannsamverkan och gemensamma trygghetsvandringar.

– Och att vi nu fyller huset med aktiviteter hela dagen, det i sig skapar trygghet både i huset och i närmiljön.

Det nuvarande Mötesplats Norrby i Borås. Under 2017 kommer det att öppna som en ny verksamhet under namnet Norrbyhuset.

Emma Ragnarsson, enhetschef inom Kultur, fritid och förebyggande i Norrby och Helena Lindberg Luoga, projektledare för Norrbyhuset i Borås.

Borås vill involvera pappor

■ I Borås har arbetet med En kommun fri från våld gett ringar på vattnet. Ett mer normkritiskt sätt att tänka har spilt över även i andra verksamheter.

Ida Legnemark (V) ledamot i kommunstyrelsen berättar att man håller på att revidera ett föräldraskapsstödprogram som tidigare har utgått från ett ganska traditionellt förhållningssätt till

familj och könsroller men som nu ser annorlunda ut. Det har tagits i beaktande att familjekonstellationer kan se väldigt olika ut och att viktiga vuxna inte alltid är en biologisk mamma och pappa.

Det ordnas också kurser riktade till pappor i aktivt föräldraskap. Under hösten 2016 genomfördes två pappagrupsutbildningar i bostadsområdet

Norrby. Tidigare har den typen av insatser varit riktade mest mot mammor. Ida Legnemark säger:

– Jag är inte säker på att de här förändringarna hade skett om vi inte hade börjat prata mer om normer i och med satsningen på våldsförebyggande arbete. Redan här är mycket vunnet, säger Ida Legnemark.

Mentorer i våldsprevention – MVP

■ MVP – mentorer i våldsprevention – är ett program för skolan, med mål att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Elever och lärare lär sig att ta ansvar för varandra och säga ifrån om de ser eller hör våld och kränkningar. Alla kommuner som ingår i projektet har börjat med MVP på flera skolor.

MVP är ett sätt att arbeta med skolans värdegrund och ett sätt för elever och lärare att träna sig i att ta ansvar för varandra och för sin närmiljö. Målen med programmet är att öka medvetenheten om våld, utmana stereotypa genusnormer och inspirera till att gripa in

före, under och efter att våld äger rum. Genom dialog och reflektion skapas en tillåtande lärandemiljö. Med våld menar vi till exempel kränkande kommentarer, trakasserier och sexualiserade övergrepp.

MVP bygger på en serie om sju lektioner och är anpassat för elever på högstadiet och gymnasiet. Kärnan i programmet är att jobba med scenarion för att tillsammans reflektera kring hur vi på olika sätt kan agera mot våld i vår vardag. MVP har fått stor spridning internationellt och utvärderingar visar att programmet ger resultat. MÄN har under många år anpassat och utvecklat MVP för

Läs mer:
mfj.se/mvp

en svensk kontext. Personalen på skolorna som använder MVP får utbildning, handledning och stöd i arbetet.

Programmet utvärderas av Skolverket, på uppdrag av regeringen, under 2015 – 2017.

”Vi gör verklighet av likabehandlingsarbetet”

Det finns ofta en oro för att nya metoder blir extraarbete för skolorna. MVP är dock ett verktyg för det arbete skolan redan har skyldighet att göra. Och de skolledare som valt att börja arbeta med MVP ser det som en central del av skolans ordinarie uppdrag.

– MVP-programmet handlar om värdegrund. Värdegrunden lägger en bas för resultatet i undervisningen. Om den inte är bra så försämras inläringen, säger Peter Stenberg som är rektor på Edströmska gymnasiet i Västerås.

Även Erik Nilsson, elevsamordnare på Hahrska gymnasiet i Västerås, upplever att arbetet med MVP varit ett sätt att omsätta likabehandlingsarbetet till praktik:

– Det blir mer konkret än innan, ett sätt att på riktigt göra verklighet av likabehandlingen och inte bara prata om det, säger Erik Nilsson.

För Jan Oskarsson, rektor på Hahrska gymnasiet, var det viktigaste för dem att skapa en bättre miljö

och arbeta med elevernas värdegrund. Då framstod MVP som en mycket bra möjlighet för att uppnå detta.

”Denna typ av frågor bör vara naturliga i den svenska skolan men är det inte alltid idag.”

– Frågan var hur vi skulle kunna arbeta med elevernas attityder och samverkan med varandra och andra. Vi ville göra eleverna bättre rustade för att gå ut i livet efter skolan. De ska ju enligt skollagen uppfostras till goda samhällsmedborgare.

Arbetet är även helt i linje med skolplanen menar Jan Oskarsson.

– Det ökar elevernas skolresultat att delta i MVP. Och det är ju skolans viktigaste uppgift. Eleverna får bättre förutsättningar att hitta arbete eller komma till vidare studier, säger Jan Oskarsson.

Magnus Klingberg är rektor på Rudbeckianska gymnasiet i Västerås. För honom var det istället den genusförändrande dimensionen i programmet som var det viktigaste. Arbetet för jämställdhet och förändrade könsroller kan ibland väcka motstånd eller upplevas som laddat. Därför kan ingången kring att förebygga våld vara smartare.

– Det jag tyckte är bra med MVP är att det tar upp genusfrågorna på ett bra sätt. Jag ser att det finns stora problem inom skolan generellt med brist på jämställdhet och hur man agerar gentemot varandra. Att tala om språkbruk, attityder, mansrollen och förväntningar på hur män och kvinnor ska vara är det viktiga. Denna typ av frågor bör vara naturliga i den svenska skolan men är det inte alltid idag, säger han.

MVP i klassrummet

Hahrska och Edströmska gymnasiet i Västerås var de första skolorna i Sverige som började arbeta med MVP. Nu är de inne på sitt andra läsår. De kan redan se resultat av arbetet.

Elevsamordnaren Erik Nilsson från Hahrska gymnasiet, läraren Per Jakobsson från Edströmska gymnasiet och den före detta MVP-eleven Robin berättar om styrkor och svagheter med programmet.

Robin har gått MVP med Erik Nilsson som handledare:

– En grej som jag tyckte kändes viktig var det här med att det finns så många olika typer av våld, att det inte bara behöver vara så att någon slår någon på käften liksom.

Robin beskriver också att det faktum att man fokuserar mycket på åskådarrollen inom MVP väckte många nya tankar.

– En av de viktigaste sakerna har verkligen varit det här med att det finns olika sätt att stoppa ett bråk på. Jag tycker att det är min plikt som människa att hjälpa, men jag kanske inte alltid är den mest lämpade att ingripa direkt beroende på situationen. Det kanske är bättre att jag hämtar en lärare.

Även lärarna påverkas

Per Jakobsson poängterar att det faktum att MVP-utbildningar hålls på skolorna gör att ämnen som våld, normer och fördomar oftare kommer upp i samtal på skolorna rent generellt, även bland lärarna. Det leder till en ökad medvetenhet.

– Vi som jobbar får också mer information och kunskap sedan vi började med MVP. Jag håller med Robin om att det här med att åskådliggöra åskådarrollen är centralt.

Styrkan i att börja på två skolor samtidigt

■ I Västerås började man med MVP parallellt på två yrkesförberedande skolor där det går mest killar.

Magnus Klingberg var den som i rollen som utvecklingsledare för gymnasieskolorna beslutade att införa programmet i skolorna. Han ser stora fördelar med att personal från två skolor har kunnat mötas.

– Lärarna behöver stöd av varandra för att genomgå utbildningen till att kunna lära eleverna MVP. Det blir en bra energi om man arbetar tillsammans. När personal från två olika skolor möts kommer man ur rutiner och invanda mönster. Lärare och rektorer kan stötta varandra och fortsätta ha kontakt efteråt. Man får med sig så mycket av den här utbildningen, säger Magnus Klingberg.

Till vänster: Erik Nilsson, elevsamordnare på Hahrska gymnasiet och Here4U-handledare i Västerås.

Nedan till vänster: Robin, elev som gått MVP-utbildningen i Västerås.

Nedan till höger: Per Jacobsson, lärare på Edströmska gymnasiet i Västerås.

Erik Nilsson fyller i:

– Det har varit lite olika stämning på de två skolorna som vi jobbar på, det har kanske varit lite mer macho generellt på Hahrska där jag jobbar. Men alla skolor har ju en likabehandlingsplan och nu tar vi det arbetet i det här projektet. Det blir mer konkret än innan, ett sätt att på riktigt göra verklighet av likabehandlingen.

Robin har redan fått användning för sina nya kunskaper

Är det här någon man bär med sig vidare i skolan och livet?

– Jag tror att det vore bra med en fortsättning men jag tror inte man glömmer ändå faktiskt. Man blir mer öppen och ser sådant man inte sett innan, man blir en bättre åskådare helt enkelt, säger Robin.

Robin berättar hur han vid ett tillfälle på skolan känt att något bråk varit på gång och istället för att bara passera stannade han upp och låtsades knyta skorna, för att kunna snappa upp vad som hände och se om han behövde agera på något sätt. Det hade han inte gjort innan han gick MVP, menar han.

Även om det inte alltid är lätt är både Per Jacobsson och Erik Nilsson överens om att det är värt att genomföra MVP.

– Det blir ju väldigt kul och spännande diskussioner, man vet aldrig riktigt var man hamnar. Och så får man en helt annan typ av kontakt med eleverna, säger Erik Nilsson.

– Och sen är det så bra att de här exemplen och scenarierna man jobbar med under utbildningen, de kan man sen återkoppla till under läsåret. Det blir ett hjälpmedel i vardagen, säger Per Jacobsson.

”Man blir mer öppen och ser sådant man inte sett innan, man blir en bättre åskådare helt enkelt.”

Kommer Robin att ha nytta av MVP även i framtiden?

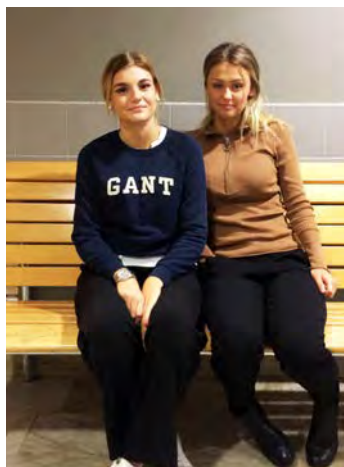
– Det tror jag verkligen. Jag har blivit bättre på att möta folk. Jag går en restaurangutbildning nu och om jag ska jobba på krog och möta massa människor då kommer jag ha stor användning av det jag lärt mig. Man får bättre koll på hur man själv beter sig.

MVP ger resultat

■ I Västerås upplever man en förändring hos eleverna efter att de deltagit i MVP. Lärarna i svenska har till exempel sett en förändring i elevernas språkbruk, vilka ord de använder och hur de talar med varandra.

– MVP utbildningen är en bra ingång till att fortsätta prata om normer, språkbruk och vad som är okej. Eleverna kallar inte varandra hora eller annat grovt i samma utsträckning som tidigare. Den stora massan av elever får tankar om att

mitt beteende påverkar andra. Hur jag beter mig kan påverka utgången av den situation jag befinner mig i. Om jag tar ansvar för mitt beteende så påverkar jag utgången av en situation, säger Jan Oskarsson, rektor på Hahrska gymnasiet.

Moa Nykvist och Lina Axlund, elever som gått MVP och utvecklat utbildningen, Borgarskolan i Gävle.

”Bara det träffar en person som behöver höra det, så kan det betyda att en person slipper bli utsatt, ett offer mindre.”

Unga inspireras av MVP

I Gävle har två elever inspirerats så mycket av MVP-programmet att de valt att sprida tankarna till yngre elever.

Moa Nykvist och Lina Axlund är elever på gymnasieskolan Borgarskolan och de fick många nya kunskaper genom MVP.

– Statistiken över hur många som blir utsatta och över hur många av förövarna som är män, det var verkligen chockerande. Det är kanske inget som vi ser i vår vardag, men det är så många som drabbas. Vi kände verkligen att något behövde göras, säger Moa Nykvist.

De två har nu gjort ett gemensamt skolarbete utifrån vad de lärt sig. De uppskattade att MVP gav utrymme att tänka själva och göra övningar. Att de fick jobba med scenarier och ställa sig själva frågan ”vad hade jag gjort?”.

Utifrån skolarbetet har de gjort en ny text till MVP-programmet och med den som grund har de sedan varit ute i klasser och föreläst och gjort övningar. De har fått positiv respons från både lärare och elever.

– Högstadiееleverna var jätteduktiga på att se vad våld är och det blev bra samtal. Även när vi gick ut efteråt kunde vi höra hur några höll på att diskutera vidare, det var roligt. Det märktes att vi lyckades väcka tankar, säger Lina Axlund.

De berättar också att de blev utmanade av machokillar i nian som ville ifrågasätta, något de upplevde som ovant. Men kanske också som ett bevis på att deras insats och MVP behövs.

– Bara det träffar en person som behöver höra det, så kan det betyda att en person slipper bli utsatt, ett offer mindre. Då är det värt det, konstaterar Lina Axlund.

Elin har modet att säga ifrån

Västeråsaren Elin Vikner 18 år, är engagerad i Here4U, har gått MVP-utbildning och dessutom blivit belönad för sitt civillkurage. Våren 2016 fick hon priset Ungt Kurage av Raoul Wallenberg Academy för sitt mod att stå upp för en kompis.

Elin Vikner berättar om vad hon framförallt lärt sig under MVP-lektionerna.

– Vikten av att agera, det har hjälpt mig mycket. Överhuvudtaget tycker jag att det är bra att man fokuserar på åskådarrollen. Jag har liksom gått och väntat på det innan, man måste väcka flera och få omgivningen att göra något om de ser något som inte är okej. Jag tycker också att det är bra att man i MVP pratar om hur man kan agera, att det finns alternativa metoder.

Att ett ingripande inte enbart behöver handla om att gå emellan i ett slagsmål har Elin Vikner redan fått erfarenhet av.

– Det var en situation där jag gick med min killkompis i skolan och han

blev kallad ”bög” av ett gäng killar. Och det där har vi ju också pratat om i MVP, att definitionen av våld är bred, det kan börja med ord. Och jag tänkte att jag kan ju inte ha gått den här utbildningen och sen inte göra något. Så jag gick tillbaka till killgänget och frågade vad de höll på med.

Inte ett ensamjobb för skolan

Skolan är navet för det våldsförebyggande arbetet med MVP. Men de kan inte jobba själva, utan behöver samverka med andra verksamheter som möter barn och unga. I Gävle hålls MVP-lektionerna av lärare tillsammans med exempelvis brottförebyggare från polis och socialtjänst. I Borås håller personal från fritidsverksamheten en ledarskapskurs med elever på skolan.

– Det som MVP-programmet är bra på är att komma åt de här små sakerna, orden. Och det är också där våldet börjar, det börjar inte i regelrätt misshandel. Sen är det klart att sju MVP-tillfällen på Särilaskolan gör ingen samhällsförändring i sig, men det är små steg som tas och många små steg tillsammans gör skillnad, säger Tomas Svensson, verksamhetsutvecklare i Borås.

I Borås har skolan haft ett nära samarbete med personal från fritidsverksamheten. De har varit med och lett lektionerna i klassrummet tillsammans med pedagogerna. Som ett komplement till de lärarledda lektionerna har Tomas Svensson även varit med och utvecklat en ledarskapskurs för unga. Kursen finns som ett ämne eleverna kan välja själva i det som kallas elevens val. Efter en inspirationsträff i början av terminen får elever i årskurs åtta och nio söka och bli antagna till kursen. Efter ledarskapsträningen kommer de sen kunna hålla övningar med yngre elever på skolan. Eleverna kommer även kunna få användning för sina nya färdigheter efter skoltid. Det blir en win-win-situation.

Att det våldspreventiva arbetet sker på olika arenor och i samverkan tror Tomas är en framgångsfaktor och något som man måste sträva mer mot i Borås.

– Jag tror mycket på repetition. Och på att om ungdomar ska ta till sig ett budskap så är det bra om de hör det från många olika håll. Vi måste samarbeta, skolan, fritidsverksamhet och så vidare. Jag skulle vilja se idrottsklubbar med i detta också, säger Tomas Svensson.

Även i Gävle genomförs MVP-lektionerna i ett nära samarbete mellan skolan och bland annat kommunens brottförebyggare, ungdomsstrateg och det lokala kriscentrumet för män. Framöver finns planer på att även involvera fältgruppen inom socialtjänsten och den lokala kvinnojouren, berättar Cecilia Vågberg, projektledare för arbetet.

Elin Vikner, elev som gått MVP utbildningen och är engagerad i Here4U i Västerås.

”Om ungdomar ska ta till sig ett budskap så är det bra om det hör det från många håll.”

Steg 4 TIPS!

Skolan behöver vara navet i det förebyggande arbetet

- Förberedelsearbetet är viktigt – våga avsätta tid för planering och förankring
- Se till att all personal på skolan får kunskap och kännedom om arbetet
- Skolteamen behöver få tid för planering och kollegialt lärande
- Skriv in arbetet med MVP i tjänstebeskrivningar och likabehandlingsplaner
- Utse ett utvecklingsteam som kan driva arbetet framåt
- Starta på två skolor parallellt – det ger draghjälp!

5

Steg fem: Sprid, dela och implementera

Det våldsförebyggande arbetet är ett nytt fält. Därför är det viktigt att vi sprider våra erfarenheter och delar med oss av våra lärdomar till varandra. Den här skriften är en del av det arbetet. För oss kommuner i projektet har det varit helt centralt att ha ett nationellt nätverk där vi har samlats. Det finns en styrka i att se att vi inte är ensamma. Tillsammans förebygger vi våld bland barn och unga.

Länsstyrelsen sprider lärdomar

För att utveckla det förebyggande arbetet kan det vara viktigt att kommunen tar hjälp utifrån. Det finns ofta mycket kunskap att hämta hos Länsstyrelserna. De har också i sitt uppdrag att sprida erfarenheter av arbete med mäns våld mot kvinnor inom länet.

Länsstyrelserna i Sverige har i uppdrag att föra ut regeringens jämställdhetspolitik i landet. En del av arbetet med det fjärde delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är att arbeta våldspreventivt.

– Borås kommun kontaktade oss på Länsstyrelsen när de fått pengar för att ha en konferens för att sprida erfarenheter och kunskap om att arbeta med våldsprevention. De visste att vi hade kunskap om frågorna och de ville ha vårt stöd. Så vi arrangerade en konferens tillsammans våren 2015, berättar Katarina Björkgren, utvecklare inom arbetet med mäns våld mot kvinnor på Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Länsstyrelsen har möjlighet att inom ramen för sitt uppdrag stödja kommunerna när de påbörjar en ny verksamhet. När Borås fick pengar för att satsa på våldsprevention påbörjade Länsstyrelsen och kommunen ett samarbete.

– Vi köper tjänster av Borås stad och utnyttjar den kompetens de bygger upp under projektets gång. Eftersom de som arbetar med detta i Borås blir experter på just hur man kan jobba med frågorna i en kommun så är det bättre att de direkt för över sin kunskap till andra kommuner än om vi från Länsstyrelsen skulle berätta hur man ska göra, säger Katarina Björkgren.

”Länsstyrelserna i Sverige har i uppdrag att föra ut regeringens jämställdhetspolitik i landet. En del av arbetet med det fjärde delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är att arbeta våldspreventivt.”

Viktigt att göra arbetet bestående

Den stora förändringen i det våldsförebyggande arbetet i Borås jämfört med tidigare är att man arbetar mycket mer strukturerat och systematiskt. Många verksamheter är inblandade.

– För att sådant här arbete ska bli bestående måste man få in det i ordinarie verksamhet. Arbetet måste förankras och sedan förankras igen. Och man måste arbeta med den ordinarie personalen. Stora fluffiga projekt med projektanställda fortsätter inte. Detta projekt är nu uppbyggt på ett helt annat sätt, det är det som andra kommuner kan lära sig av, säger Katarina Björkgren.

Det är nu flera kommuner i regionen som är intresserade av att lära av Borås och börja med mer systematisk våldsprevention. Det har ordnats liknande konferenser som den som hölls i Borås våren 2015. Nyligen

hölls en tvådagarskonferens i Trollhättan.

– Den viktigaste delen av en sådan här konferens är att ha en dag vigd åt att processa arbetet. Det gör vi med kommuner som har kommit en bit på väg och som bildat olika team för arbetet. Där är arbetet förankrat och sanktionerat från ledningen och det är bara att sätta igång. Då kan man bli konkret och sprida kunskapen direkt till de som ska arbeta med frågan, säger Katarina Björkgren.

”Arbetet måste förankras och sedan förankras igen.”

Västerås startar med pilotområden

Att fokusera arbetet till ett särskilt pilotområde har varit en god erfarenhet i Borås. Nu har Västerås inspirerats till att arbeta på liknande sätt. För att arbetet ska bli görbart kan vi inte ta ett alltför stort grepp från början. Genom att börja i ett avgränsat pilotområde får vi möjlighet att testa och utveckla. Utifrån det kan för vi sedan sprida och dela våra erfarenheter bredare i kommunen.

Borås Stad har valt att börja med insatser i ett avgränsat lokalt pilotområde, Norrby. Det är ett område som bland annat utmärkt sig i kommunens trygghetsundersökningar. Det har inte varit helt enkelt att förhålla sig till lokalsamhällets förväntningar på snabba lösningar, när arbetet med En kommun fri från våld främst handlar om utvecklingen av ett långsiktigt våldsförebyggande arbete som vänder sig till breda grupper i allmänheten, berättar Lina Lundborg som är tidigare utvecklingsledare i Borås Stad.

– Man måste skapa en förståelse för att universell våldsprevention är något annat än att släcka bränder. Samtidigt är det viktigt att hitta en bra balans mellan lokalsamhällets behov och kommunens visioner om långsiktig förändring, säger Lina Lundborg.

I Västerås planerar man att arbeta särskilt aktivt med att öka tryggheten i två pilotområden, stadsdelarna Viksäng och Bäckby. Att det skulle bli just de stadsdelarna var ingen självklarhet, utan man har pratat om flera olika områ-

den. Karin Sällberg som är enhetschef och arbetar med En kommun fri från våld i Västerås, säger att en grundtanke annars kan vara att man börjar där det är lätt, där det finns ett engagemang och en vilja att göra något annorlunda. Och stadsdelar som brukar talas om som problemområden är inte sällan rätt projekttrötta. Att det blev Bäckby och Viksäng berodde på att det samtidigt fanns ett kommunbeslut om att dessa två områden är pilotområden i en satsning på social hållbarhet och den ansatsen matchade bra med innehållet i En kommun fri från våld.

– Vår kommun är för stor för att vi ska kunna göra allt överallt på en gång. Därför är det bra med fokusområden. En stadsdel blir som ett Västerås i miniformat och man kan komma nära barn och unga. Jag tror att det är klokt att börja i ett par utvalda områden och sedan kan det smitta av sig till övriga staden, säger Karin Sällberg.

Löpsedel på Västerås tidning den 7 november 2016.

Kampanj uppmanar till åskådaringripanden

Efter att ha kommit igång på allvar med det våldsförebyggande arbetet i Gävle ville man sprida kunskapen ytterligare bland medborgarna i kommunen. I samband med FN-dagen mot mäns våld mot kvinnor genomförde man en offentlig kampanj där lokala idrottsprofiler aktivt tagit ställning mot mäns våld mot kvinnor.

I november 2016 genomförde Gävle den stora kampanjen #gävlefrittfrånvåld med fokus på mäns våld mot kvinnor. Bakom kampanjen fanns bland annat

”Man måste skapa en förståelse för att universell våldsprevention är något annat än att släcka bränder.”

Kampanjbild från Gävle november 2016. Bilden har suttit på bakdelen till stadsbussar. Inne i bussarna har det suttit porträtt med personliga löften från olika spelare. De faktauuppgifter som finns med på bilden är statistik från den medborgarundersökning som gjordes i Gävle kommun 2014. Foto: Baringo. Reklamcopy: Twist and shout

Gävle kommun i samarbete med Stickan, kvinnojouren Blålockan, socialtjänsten och ABF Gästrikebygden. Man samarbetade också med Brynäs och Gefle IF. Eftersom det finns en stark maskulin kultur i Gävle så var det viktigt att använda sig av idrottsstjärnor i kampanjen utåt.

Sex sportprofiler är kampanjens ansikten och de lovar att ingripa om de ser någon utsättas för våld. Tillsammans med representanter från ledningen i de båda klubbarna har idrottsprofilerna utbildats om våld i nära relationer. Kampanjen rullade under två

veckor på stadsbussarna i Gävle och i sociala medier. Kampanjens syfte var att öka kunskapen och bryta tystnaden om våld i nära relationer.

– Vi vill väcka frågan och väcka intresse. Det är allas ansvar att våga se, fråga och att ingripa genom att vara en aktiv åskådare. Vi hoppas att ställningstagandet från dessa idrottsprofiler utmanar och inspirerar andra, säger Cecilia Vågberg, projektledare vid Gävle kommun.

– För Brynäs IF var det självklart att ställa upp. Om vi genom vårt varumärke och våra förebilder har möjlighet att bidra och göra skillnad för att lyfta och uppmärksamma en så här viktig fråga i samhället vill vi naturligtvis göra det, säger Johan Stark, klubbdirektör vid Brynäs IF.

Den 25 november på FN-dagen mot mäns våld mot kvinnor var den stora kampanjdagen och avslutningen. Kvinnojouren gick fackeltåg och tände en marschall för varje kvinna som sökt hjälp under året som gått. Det bjöds även in till föreläsningar om maskulinitetsnormer och våldsprevention på stadsbiblioteket.

MÄN sprider lärdomar

Genom samarbetet En kommun fri från våld har alla som medverkar samlat stor kunskap och gjort viktiga erfarenheter. MÄN fortsätter att utveckla metoder, utbilda och stötta för att fler kommuner ska komma igång med ett systematiskt våldsförebyggande arbete.

En stor del av arbetet inom En kommun fri från våld handlar om att sprida, dela och implementera arbetet som görs under projekttiden, berättar Sofie Kindahl projektsamordnare på MÄN.

– Att arbeta med våldsprevention kan ibland upplevas som stort och abstrakt. Vi har redan en mängd kunskap om vad forskningen säger fungerar, men nu får vi möjlighet att även sprida hur olika kommunala verksamheter faktiskt valt att göra i praktiken. Det är ett relativt nytt fält och vi lär oss hela tiden tillsammans, säger Sofie Kindahl.

Samarbetet mellan MÄN och kommunerna fortsätter under hela 2017. Det är många saker som ska hända under den tiden, inte minst att säkra att erfarenheterna som gjorts lever kvar och att arbetet fortsätter. En viktig del i arbetet kring En kom-

mun fri från våld är att det nu finns ett nationellt kommunnätverk för de medverkande kommunerna. Det är ett forum för stöd och utbyte av erfarenheter.

– Mycket av det arbete som kommunerna gör idag springer ur att de sedan tidigare fått kunskap om frågorna och velat lära mer. Jag upplever också att det har skett en nationell kunskapshöjning och ett perspektivskifte under de senaste åren. Detta behöver fortsätta så att fler får möjlighet att ta del av kunskapen. Vi i MÄN kommer tillsammans med våra samarbetspartners fortsätta metodutveckla, publicera rapporter och ordna utbildningar, säger Sofie Kindahl.

Hjälp till skolorna att utveckla metoder

Att MVP nu kan introduceras på skolor i Sverige är resultatet av den kunskapsinhämtning MÄN själva har gjort internationellt. Istället för att behöva uppfinna hjulet på nytt har vi valt att utveckla ett program som fått stor spridning och som visat sig fungera på andra håll, säger Sofie Kindahl.

– Det är skolorna själva som måste äga och driva detta arbete för att det ska bli långsiktigt. Vi ser dock att enskilda skolor sällan mår med att på egen hand metodutveckla, kvalitetssäkra och följa upp det som görs. Därför blir samarbetet med oss på MÄN så viktigt. Vi kan samla och dela erfarenheter från de utmaningar som andra skolor stött på och hur de valt att lösa dem.

– Utöver vårt kommunnätverk räknar vi även med att kunna genomföra årliga träffar och konferenser för skolpersonal som jobbar med MVP. Vi hoppas även kunna erbjuda nationella träffar för unga som är engagerade lokalt, säger Sofie Kindahl.

Nätverkande och samarbete är avgörande för arbetets utgång.

– Det är helt centralt att känna att vi är många som gör detta arbete! En bärande idé från början har varit att utöver skolans egen personal även involvera fler aktörer i arbetet kring MVP. Det har handlat om till exempel fritidspersonal och andra som möter ungdomarna utanför skolan. Dessa personer har sedan kunnat bära med sig förändringsidéerna tillbaka till sina verksamheter. Det finns en styrka att hämta ur att vara flera aktörer som jobbar ihop, säger hon.

Enligt Sofie Kindahl är det tydligt att det även behövs en nationell aktör, någon som är extern från kommunerna som kan stötta dem i spridning och utveckling. En enskild kommun har inte alltid möjlighet att prioritera att aggregera och dela kunskaper och erfarenheter vidare. De kommunala verksamheterna och inte minst skolorna tvingas ofta ha fokus på sin dagliga verksamhet.

– Att arbeta med att utveckla samverkan kring våldsprevention är ett långsiktigt arbete. Det behövs ofta draghjälp utifrån för att ha kraft att fortsätta. Det är också viktigt att vi utvärderar de preventiva insatser som görs, så att vi lär oss mer om vad som fungerar. Det har vi traditionellt sett varit dåliga på i Sverige. Därför känns det extra häftigt att regeringen gett Skolverket i uppdrag att utvärdera MVP.

Alla som medverkar i En kommun fri från våld sprider kunskapen om arbetet på olika sätt såsom i sociala medier, nyhetsbrev och genom kontakter.

– Det är viktigt att alla som deltar i detta arbete ser sig som en del i ett pussel. Ingen kan göra allt – men alla kan göra något. Vi tar små steg, men vi är många som gör det tillsammans!

”Att MVP nu kan introduceras på skolor i Sverige är resultatet av den kunskapsinhämtning MÄN själva har gjort internationellt.”

Sofie Kindahl, projektsamordnare En Kommun Fri Från Våld, MÄN.

Steg 5 TIPS!

Framgångsrikt arbete är smittsamt!

Åk tillsammans på konferenser

Bjud med strategiska personer på konferenser för att bygga en gemensam kunskapsbas och dela erfarenheter med varandra och andra.

Börja i ett pilotområde

Att börja testa nya arbetssätt i ett avgränsat område gör arbetet hanterbart. Därifrån kan det växa, utvecklas och spridas vidare i kommunen.

Dela kunskap och erfarenheter

Hitta forum för att byta erfarenheter och kunskap med andra. Både lokalt, regionalt och nationellt. Nätverk och erfarenhetsutbyten erbjuds bland annat av MÄN, Länsstyrelser, SKL och andra.

Synliggör det ni gör

Lyft ert arbete genom sociala medier, kampanjer eller kontakter med lokalmedia. Enskilda medarbetare och verksamheter blir stärkta av att se sin del av helheten.

Ta fram en handlingsplan

Se också till att det våldspreventiva arbetet är inskrivet i andra relevanta handlingsplaner (t ex för våld i nära relationer). Få in arbetet med våldsprevention i kommunernas ordinarie styrdokument.

Håll i och håll ut

Förebyggande arbete kräver långsiktighet. Såväl förankring som implementering tar tid. Vi behöver fortsätta tro på det vi gör. Om de rapporterade våldsincidenterna ökar kan det vara något positivt – vi börjar uppmärksamma det våld som faktiskt sker!

*Fritidsledarnas armband väcker
frågor och startar engagerade
diskussioner bland ungdomarna på
Viksängs fritidsgård i Västerås.*

Vill ni veta mer?

Vill ni komma igång med ett våldsförebyggande arbete? Organisationen MÄN har under många år anpassat och utvecklat metoder för att förebygga våld bland barn och unga. Vi handleder, utbildar och hjälper er att komma igång. Tillsammans förebygger vi våld!

Läs mer och kontakta MÄN på www.mfj.se

Vill ni veta mer om det våldsförebyggande arbetet i de kommuner som medverkar i En kommun fri från våld? Besök kommunernas hemsidor:

- Borås www.boras.se
- Gävle www.gavle.se
- Västerås www.vasteras.se
- Upplands Väsby www.upplandsvasby.se
- Älvsjö www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Forvaltningar_se/Alvsjo-stadsdelsforvaltning

Läs mer:

- *Inget att vänta på – handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga.* Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor. 2014. Här finns fördjupad information om de fem stegen för att arbeta med våldsprevention, och en genomgång av forskning samt resurser och lästips. <http://www.mucf.se/publikationer/inget-att-vanta-pa>
- *Före han slår.* Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor. 2013. <http://www.mucf.se/publikationer/fore-han-slar>
- *Låt 101 blommor blomma.* Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor. 2013. <http://www.mucf.se/publikationer/lat-101-blommor-blomma>
- *Unga och våld.* Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor. 2013. <http://www.mucf.se/publikationer/unga-och-vald>
- *Violence prevention: the evidence.* World Health Organization. 2009. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77936/1/9789241500845_eng.pdf?ua=1
- *Våldsförebyggande arbete med män, en kunskapsöversikt.* Sveriges kommuner och landsting. 2011. <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-716-0.pdf>

Är det möjligt att uppnå ett samhälle utan våld, där alla känner sig trygga och säkra? Sedan 2015 har vi – sex kommuner tillsammans med organisationen MÄN – samarbetat med att förebygga och stoppa våld. Nu vill vi visa andra kommuner vad vi gjort, och att det fungerar.

Här visar vi alltifrån hur frågan kan förankras bland politiker och beslutsfattare till konkret arbete i skolor och inom fritidsverksamhet. Ambitionen i vårt våldsförebyggande arbete är att så många aktörer som möjligt ska vara med och jobba mot visionen om en kommun fri från våld.

Den här skriften är ett komplement till handboken *Inget att vänta på*, med syfte att ge inspiration och konkreta exempel från kommuners arbete.

Vi hoppas med den här skriften att fler kommuner i Sverige ska känna sig inspirerade till att ta ett helhetsgrepp kring att förebygga och stoppa våld.

Skriften vänder sig till dig som är politiker, tjänsteman eller personal inom kommunal verksamhet. Den är också av intresse för dig som arbetar på nationell nivå eller inom det civila samhället.

Vill du beställa fler exemplar av *En kommun fri från våld*, eller ladda ner den som pdf? Besök MÄN på www.mfj.se

En kommun
fri från våld.

FÖR JÄMSTÄLLOHET. MOT VÅLD.
REDEFINING MASCULINITY.

VÄSTERÅS STAD